auguste blanqui

seçme yazılar

ÇEVİREN: VEDAT GÜNYOL

LOGOS

AUGUSTE BLANQUİ

SEÇME YAZILAR

LOGOS: 5
İnceleme: 3

SEÇME YAZILAR
Auguste Blanqui

Fransızca'dan Çeviren:
Vedat Günyol

Kitabın Özgün Adı:
Textes Choisis

Bu kitap, V. P. Volguine tarafından derlenen
ve 1955 yılında Editions Sociales
yayınevince basılan kitaptan,
çevirmenin seçtiği metinlerden oluşmuştur.

Yayın Yönetmeni:
Asaf Güven Aksel

Kapak Düzeni ve Ofset Baskıya Hazırlık:
ANALİZ Basım Yayın Tasarım Uygulama Ltd. Şti.

Teknik Hizmetler:
Sistem Ofset 520 66 27

Kapak Baskı:
Ayhan Matbaası 528 18 37

İç Baskı ve Cilt:
Metinler Matbaacılık 528 44 04

Birinci Basım:
Temmuz 1990

LOGOS YAYINCILIK
ANALİZ Basım Yayın Tasarım Uygulama Ltd. Şti.
Cağaloğlu Yokuşu, Evren Han, Kat: 4 İstanbul
Telefon: 511 06 26 Fax: 511 32 94

auguste blanqui

seçme yazılar

İÇİNDEKİLER

Blanqui Üzerine 7
I. 1848 DEVRİMİ'NDEN ÖNCE BLANQUI
Onbeşler Davası 13
Temmuz Devrimi'nden Bu Yana
Fransa'nın İç ve Dış Durumu 31
Çorbayı, Pişiren İçmelidir 49
Öğrencilere Sesleniş 57
Mevsimler Derneği'ne
Kabul Formülleri 59
Komite'nin Mevsimler
Derneği'ne Seslenişi 63
II.CUMHURİYET DÖNEMİNDE BLANQUI
25 Şubat 1848 Söylevi 67
Kızıl Bayrak İçin 68
Cumhuriyetçi Merkez Derneği'nin
Hükümete Seslenişi 70
Seçimlerin Ertelenmesi İçin
İlk Dilekçe 72
Seçimlerin Ertelenmesi İçin
İkinci Dilekçe 74
Hükümete Sesleniş 76
Paris'in Demokratik Kulüplerine 78
İnanç Açıklaması 80
Halka Çağrı 81
Maillard'a Mektup 85
Paris Diktatörlüğü 91
III. *TOPLUMSAL ELEŞTİRİ*'DEN

Canım öğrencim ve onursal yeğenim
TUNCER SARPTUNALI'ya...
V. G.

Blanqui Üzerine

Politikaya batmış çıkmış bir insan düşünün ki, 76 yıllık yaşamının toplam 37 yılını, aralıklarla, cezaevlerinde geçirmiş, devrim davası uğrunda, yılmadan, usanmadan giriştiği eylemler yüzünden. Bu devrimci, Auguste Blanqui adlı (1805-1881) büyük devrimcidir. Ansiklopediler, ondan "Fransız politika adamı, Blanquisme denilen silahlı eyleme dayalı ütopik sosyalist akımın kurucusu" olarak söz ederler.

Blanqui, Fransa'nın pek de önemli olmayan bir ilçesinde dünyaya gelir. 13 yaşında Paris'e gider, ünlü bir iktisatçı olan ağabeyi Adolphe'un yanma. Altı yıllık bir ortaöğrenimden geçer. Charlemagne Lisesi'nde okurken, olağanüstü çalışkanlığı ve yeteneğiyle çevresini şaşkına döndürür. Ağabeyi Adolphe, babasına yolladığı bir mektupta, onun için "Bu çocuk dünyayı şaşırtacak" diye yazar.

Blanqui, 19 yaşında, tüm zorba hükümdarlara karşı oluşturulan Carbonaria adlı gizli derneğe girer. O zaman 22 yaşındadır. Bu yaşta tüm öğrenci eylemlerine katılır. Üç kez kılıçla, bir kez de kurşunla yaralanır.

Sonra, 1828 yılı ile 1829 yılının bir bölümünü, Güney'e, İtalya'ya, İspanya'ya yaptığı gezilerle değerlendirir. 1829 Ağustosu'nda (yani 24 yaşında) Paris'e döner. Birkaç ay *Globe* dergisinde çalışır ve bu süre

içinde, Saint-Simon'la Fourier'nin öğretilerine gönül verir.

1830 Temmuzu'nda, Kral X. Charles'ın buyrultularına karşı ilk ayaklanma başgösterince, Blanqui *Globe* dergisinden ayrılarak silaha sarılır ve kralın askerlerine karşı Paris halkının yanında yer alır. Çatışmaların esrikliği içinde, halkın başarıya ulaşacağına, krallığın bir daha geri dönmemecesine ortadan kalkacağına inanıyordur. Ne var ki, ayaklanmanın sonucu, düş kırıklığına uğratır onu: X. Charles tahttan indirilmiş, yerine burjuva kral Louis-Philippe getirilmiş, onunla birlikte yeni bir krallık çıkmıştır ortaya.

Ayaklanma sona erer ermez, Blanqui, cumhuriyetçi ilkeleri savunan *Halkın Dostları Derneği*'ne girer ve toplantılarda konuşmalar yapar. Rastlantı sonucu bir konuşmada hazır bulunan ünlü Alman şair Heinrich Heine, 2 Şubat 1832'de 500 bin kişi önünde dile getirilen söylev için, "Özsu, doğruluk ve öfkeyle dolu bir söylev" der.

Blanqui 1831 başlarında (26 yaşında), öğrenci gösterilerinde etkin bir rol üstlenir, polisce tutuklanıp üç hafta hapiste kalır. Bu, onun çeşitli cezaevlerinde, yaşamının yarısını geçirdiği günlerin başlangıcı olur.

1832'de *Halkın Dostları Derneği* kapatılır ve basın yoluyla yasaları çiğnemek ve devletin güvenliğine karşı komplo hazırlamak suçuyla derneğin yöneticileri tutuklanır ve Seine Ceza Mahkemesi'nde yargılanırlar. *Onbeşler Davası* diye anılan bu ünlü davada, Blanqui, jüri önündeki savunması ile devrime gönül vermiş bir adamın onurlu tutumuna eşsiz bir namus

belgesi sunar. Blanqui, kendisine yöneltilen suçlamalara karşı jüri üyelerine şöyle seslenir:

"Sayın jüri üyeleri,

"Benim gibi proleter olan 30 milyon Fransız'a 'Yaşamak hakkınızdır' demekle suçluyorlar beni. Bu bir suç ise, bunun hesabını bu davada hem yargıç, hem taraf olmayan insanlara vermem gerekirdi hiç değilse. Oysa, baylar dikkat buyurun, savcılık sizin duygunuza ve aklınıza değil, tutkularınıza ve çıkarlarınıza başvurmuştur. Ahlaka ve yasalara aykırı bir davranışa karşı sert olmaya çağırıyor sizleri. Canınıza, malınıza, mülkünüze yönelik bir tehlike gibi gösterdiği şeye karşı, öç alma duygularınızı alevlendirmeye çalışıyor düpedüz. Buna göre ben, yargıçların değil, düşmanların karşısında bulunuyorum. Öyleyse kendimi savunmamın hiçbir önemi yok. Onun için, bana verilecek bütün cezalara razıyım ama, zorbalığın adalet yerine geçmesine bütün varlığımla karşı çıkarak ve hukuka eski gücünü kazandırma işini ileriye bırakarak. Bununla birlikte, hiç de eşitlerim olmayan ayrıcalıklıların yer aldığı bir mahkemenin yetkilerini reddetmek benim, yani yurttaşlık haklarından yoksun bırakılmış bir proleterin ödevidir. Şuna inanmış bulunuyorum ki, silahsız düşmanları öldürme yetkisinin elinize bırakıldığı bir durumda, onurun size yüklediği rolü gereğince değerlendiremeyecek kadar 'yücelerde' bulunuyorsunuz. Bizim rolümüze gelince, o, önceden belirlenmiştir. Suçlayıcılık rolü, ezilen insanlara en uygun olanıdır."

Onbeşler Davası'nda herkes aklanır, ama Blanqui,

yargı gücüne hakaret nedeniyle bir yıl hapis cezasına çarptırılır ve önce Versaille, sonra da Sainte-Pélage Hapishanesi'ne gönderilir.

Türlü vesilelerle tutuklanıp hapislere atılma, Blanqui'nin normal yaşamı haline gelir. Ömrünün 37 yılını hapislerde geçiren Blanqui, yılmaz, iflah olmaz, uslanmaz bir devrimci niteliğini sürdürür. Öyle ki, tutukevlerinden her çıkış ve girişinde, devrim yolunda daha bir bilinçlenmiş ve kaşarlanmış olarak, atılım gücü kazanır.

Blanqui'nin toplumsal görüşleri, Marx'ın bilimsel düzeyine ulaşmamakla birlikte, ütopik de olsa, bir ortaklaşma özlemine gönül vermiş olması saygıya değer.

Elinizdeki bu yapıtta, Blanqui'nin türlü konulardaki düşüncelerini bulacaksınız. Ama, Blanqui'yi bunlarla kısıtlamamak gerekir. Ölümünden sonra *Toplumsal Eleştiri* * adı altında toplanan yazılarını bir bütün olarak okuyup değerlendirmenin, dünyanın politik gelişiminde büyük yararlar sağlayacağına inanıyoruz.

Engels'e göre Blanqui "Geçmiş kuşağın bir devrimcisidir." Ütopik sosyalizm doğrultusunda, kuşkusuz. Ne var ki, Blanqui, bugün de, devrim yolundaki savaşım sürecinde, önemli bir aşamanın temsilcisi olagelmektedir.

Vedat Günyol

* Yayınevimiz tarafından hazırlanmaktadır. -Ed.

I

1848 DEVRİMİ'NDEN ÖNCE BLANQUI

Onbeşler Davası[1]

Yurttaş Louis Blanqui'nin Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki Savunması (12 Ocak 1832)

Sayın jüri üyeleri,

Benim gibi proleter olan 30 milyon Fransız'a "Yaşamak hakkınızdır" demekle suçluyorlar beni. Bu bir suç ise, bunun hesabını bu davada hem yargıç, hem taraf olmayan insanlara vermem gerekirdi hiç değilse. Oysa, baylar dikkat buyurun, savcılık sizin duygunuza ve aklınıza değil, tutkularınıza ve çıkarlarınıza başvurmuştur. Ahlaka ve yasalara aykırı bir davranışa karşı sert olmaya çağırıyor sizleri. Canınıza, malınıza, mülkünüze yönelik bir tehlike gibi gösterdiği şeye karşı, öç alma duygularınızı alevlendirmeye çalışıyor düpedüz. Buna göre ben, yargıçların değil, düşmanların karşısında bulunuyorum. Öyleyse kendimi savunmamın hiçbir önemi yok. Onun için, bana verilecek bütün cezalara razıyım ama, zorbalığın adalet yerine geçmesine bütün varlığımla karşı çıkarak ve hukuka eski gücünü kazandırma işini ileriye bırakarak. Bununla birlikte, hiç de eşitlerim olmayan ayrıcalıklıların yer aldığı bir mahkemenin yetkilerini reddetmek benim, yani yurttaşlık haklarından yoksun bırakılmış bir proleterin ödevidir. Şuna inanmış bulunuyorum ki, silahsız düşmanları öldürme yetkisinin elinize bı-

rakıldığı bir durumda, onurun size yüklediği rolü gereğince değerlendiremeyecek kadar "yücelerde" bulunuyorsunuz. Bizim rolümüze gelince, o, önceden belirlenmiştir. Suçlayıcılık rolü, ezilen insanlara en uygun olanıdır.

Çünkü, şaşırtmaca ya da dolap düzenle bir günlük iktidarı ellerine geçirenler, sanmamalıdır ki, yurtseverleri yaka paça kendi mahkemelerine sürükleyebilirler ve ölüm yıldırıları altında yurtseverliğimiz için aman dilemeye zorlayabilirler bizi. Sanmayın ki, bizlere yakıştırılan suçlardan aklanmak için geldik buraya! Hiç de değil. Bu suçlamadan onur duymaktayız. Bugün, üstünde oturmanın bir onur sayılması gereken bu suçlular sandalyesinden, Fransa'yı batırmış ve onursuzluğa düşürmüş olan uğursuzlara karşı suçlamalarımızı yapacağız, bu salondaki karşı sıralarda oynanması gereken rollerde doğal düzenin yeniden kurulmasını, suçlayanlarla suçlananların gerçek yerlerini bulmasını beklerken...

Şimdi söyleyeceklerim, kralın adamlarınca suçlu bulunan yazıları niçin yazdığımızı ve niçin yine de yazacağımızı açıklayacaktır.

Savcılık, adeta korku yoluyla nefretinizi kışkırtabilmek için, hayal gücünüze başvurup, bir köleler ayaklanması olacağını gösterdi size. "Görüyorsunuz, dedi, yoksulların zenginlere karşı savaşıdır bu. Malı mülkü olanlar, istilanın püskürtülmesinden yanadırlar. Düşmanlarınızı getiriyoruz önünüze! Daha da korkunçlaşmalarına meydan vermeden yok edin onları!"

Evet baylar, zenginlerle yoksullar arasında bir savaştır bu. Zenginler istedi bunu. Saldırganlar onlardır çünkü. Ne var ki, zenginler, yoksulların diretmelerini hoş karşılamıyorlar. Halktan söz ederken "Bu hayvanlar öylesine yırtıcı ki, üstlerine gidince, kendilerini savunurlar" diyebilirler rahat rahat. Başsavcının bütün o sert söylevi, bu cümlede özetlenebilir işte.

Proleterleri, mal mülk üzerine saldırmaya hazır hırsızlar gibi gösterip duruyorlar hep. Niçin? Çünkü proleterler, ayrıcalıklıların yararına, vergilerin yükü altında ezildiklerinden sızlanıyorlar da ondan. *Proleterlerin alın teri sayesinde rahat rahat yaşayan ayrıcalıklılara gelince,* açgözlü ayak takımının yıldırdığı yasal mal sahipleridirler onlar. Cellatların kendilerine kurban süsü verdiklerini ilk kez görüyor değiliz. Peki, bunca lanet, bunca işkenceye layık görülen bu hırsızlar kimdir? Hazineye birbuçuk milyar, ayrıcalıklılara da aşağı yukarı, aynı parayı ödeyen 30 milyon Fransız. Ve bütün toplumun var gücüyle korumak zorunda olduğu mal mülk sahipleri, hırsızların ödediği milyarları rahat rahat yutan 200 ya da 300 bin aylaktır. Bana öyle geliyor ki, feodal baronların dağbaşında yollarını kesip soydukları tüccarlara karşı yürüttükleri savaşın, başka düşmanlar arasında sürdürülen yeni bir biçimi ile karşı karşıyayız sadece.

Aslında bugünkü hükümetin, görevlerle kazançların çok haksız bölüşümünden başka hiçbir temeli yok. Restorasyon (Napolyon'dan hemen sonra gelen krallık), bir avuç azınlığı zenginleştirmek amacıyla, yabancıların paşa gönülleri hatırı için 1814'te kurmuş-

tu bu bölüşümü, ulustan alman ganimetle. 100 bin burjuva, bu bölüşümün, acı bir alayla demokratik öğesi dedikleri şeyi oluşturmaktadır. Öbür öğeler ne olacak, Tanrım? Paul Courier[2] "temsil kazanı" sözünü ölümsüzleştirmişti çoktan. Temsil kazam, yani birkaç aylağın kasasına durmadan boşaltılan milyarları emmek için, o adına halk denilen maddeyi ezen emmebasma tulumba; 25 milyon köylüyü ve 5 milyon işçiyi, kanlarının en temizini çekip almak ve onu ayrıcalıkların damarlarına aktarmak için birer birer ezen acımasız makine. Bu makinenin şaşılası bir ustalıkla işletilen çarkları, günün her saatinde yoksulları yakalamakta, kendi halindeki yaşamının en küçük sıkıntılarını izlemekte, en ufak kazancına, en sefil hazlarına yarı yarıya elini atmaktadır. Devlet hazinesinin uçurumlarından geçerek proleterin cebinden zenginlere akan bunca para yetmiyor. Ayrıca daha büyük paralar alınıyor ayrıcalıklılarca doğrudan doğruya halk yığınlarından, ticaret ve endüstriyi yöneten yasalar, çıkarılması ayrıcalıklıların tekelinde olan yasalarla.

Mülk sahipleri, tarlalarında büyük kiralar alabilsinler diye, yabancı kaynaklı buğdaylara vergi konmakta, bu da, ekmek fiyatlarını yükseltmektedir. Oysa biliyoruz ki, bir libre ekmeğe yapılan birkaç santimlik artırım ya da indirim, binler ve binlerce işçi için ölüm kalım sorunu demektir. Tahıllarla ilgili bu yasalar, özellikle Güney'in deniz kıyısında yaşayanları ezmektedir. Bir avuç fabrikacıyla orman sahibini zenginleştirmek amacıyla, Almanya ve İsviçre demirlerine büyük vergiler koyuyorlar. Öyle ki, köylüler, çok kötü

avadanlıkları çok pahalıya satın almak zorunda kalıyorlar. Oysa çok iyilerini ucuza elde edebilirlerdi. Yabancılara gelince, onlar da, bizim yasaklardan öç almak için, şaraplarımızı piyasalarına sokmuyorlar. Bu durum, içeride bu maddelere konulan vergilere eklenince, Fransa'nın en zengin bölgelerini yoksulluğa düşürmekte ve yurdun en doğal ekini olan bağ üretimini öldürmektedir... Tuz vergisinden, piyango vergisinden, tütün tekelinden, kısacası, şu içinden çıkılmaz vergi ağından, proleteri kapıp kavrayan, üyelerini bağlayıp körelten gümrük vergilerinden, tekel ve yasaklardan söz etmeyeceğim. Sadece şunu söylemem yeter: Bu vergi yığını, her zaman zengini kollayan, yalnız yoksula yüklenen biçimde dağılmaktadır. Ya da daha doğrusu, *aylaklar, çalışan yığınlar üstünde, yakışık almaz bir talan sürdürmektedirler.* Talansa; aslma bakarsanız, zorunludur onlar için.

Yurdun esenliği uğrunda rahatından olan, bu yolda yüce özverilere katlanan krallığın giderlerini karşılamak gerekmez mi? Madem ki, en genç Bourbonların tahta geçme yolunda ileri sürdükleri hak iddialarının belli başlılarından biri, kalabalık bir aile oluşturmalarıdır; öyleyse devlet, cimrice davranmayacak, prenslere bir çeşit has, prenseslere drahomalarını vermekten kaçınmayacaktır. Bir de, işi yok parası çok görevlerden yoksun kalan bir sürü insan, diplomatlar, devlet görevlileri var ki, Fransa, kendi esenliği uğrunda bol maaş vermek zorundadır bunlara. Ta ki lüks yaşamlarıyla ayrıcalıklı burjuvaziyi zenginleştirsinler. Çünkü, bütçeden yararlananların paraları kentlerde

harcanmakta, köylülerin 6/5'ini ödedikleri birbuçuk milyarın bir tek meteliği bile kendilerine geri verilmemektedir.

19. yüzyılın şu Gil Blas'ı, bütün bakanlıkların dalkavuğu ve yardakçısı Kont Olivarès kadar Lerne Dükü'nün de gözdesi olan şu yeni maliye arslanının yüksek devlet görevlerini peşin parayla satın alması gerekmez mi? Temsil makinesinin büyük çarklarını yağlamak, evlatları, yeğenleri, kuzenleri ve kuzinleri paraya boğmak kaçınılmaz bir şeydir. Sarayın kadınerkek dalkavuklarını, entrikacıları, yurdun onurunu borsada kote eden kumarcıbaşıları, pezevenkleri, onların metreslerini, ha düştü ha düşecek Polonya üzerine spekülasyonlara giren yiyecek-içecek üstencilerini, polis uşağı yazarları, bütün şu saray ve salon haşerelerini altına boğmak gerekmez mi? Kamuoyunu bunca başarıyla döllendiren fışkıları, mayalanmaya bırakmak gerekmez mi?

İşte size, tufandan bu yana gelmiş geçmiş en iyi ve en yetkin şeylerin özeti olarak, Bakanlığın yaldızlı ağızlarından çeşitli toplumsal yönetim düzenlerinin anayapısı diye sunulan hükümet! İşte size, yönetim alanında, insan yetkinliğinin en su götürmez üstünlüğü diye göklere çıkardıkları şey! Son kertesine kadar aptalca, safça götürülen çürümüşlük kuramı! Bu düzenin, sadece zenginin yoksulu sömürmesi amacıyla kurulduğunun, rezil ve kaba bir maddecilikten başka bir temel aranmadığının en güçlü kanıtı, aklın, zekanın alçaltılması, köleleştirilmesidir. Aslında bu kanıt, bir ahlaklılık güvencesidir. Böylesi bir sistem içine yanlış-

lıkla sokulan bir ahlak, olsa olsa, şaşmaz bir yıkım, bir kıyım öğesi olarak girebilirdi oraya.

Soruyorum sizlere baylar, bir para aristokrasisinin parya durumuna soktuğu yiğit ve akıllı insanlar, böylesi bir hakareti yüreklerinin derinlerinde nasıl duymazlar? Yurtlarının düştüğü yüz kızartıcı duruma, proleterlerin, mutsuz kardeşlerinin acılarına nasıl kayıtsız kalabilirler. Onların görevi, yoksulluğun ve alçaklığın boyunduruğunu kırmaya çağırmaktır yığınları. Hapishanelere rağmen yerine getirdim ben bu görevi. Bizler de, düşmanlarımıza meydan okuyarak yerine getireceğiz bu görevi. Rahatlığını ve özgürlüğünü kazanmaya çalışan bir büyük ulus varsa insanın arkasında, hendeklere atılıp onları adeta çalıçırpıyla doldurmasını ve ulusa yol açmasını bilmek gerekir.

Bakanlığın organları, gönül ala yaltaklana tekrarlayıp duruyorlar, proleterlerin yakınmaları için bütün yolların açık olduğunu, çıkarlarını savunma bakımından yasaların çareler sunduğunu. Acı bir alaydır bu. Vergi daireleri, o fırın gibi açık ağızlarıyla peşindedir onların. Bu doymak bilmez çukura durmadan yem atmak için, gece gündüz çalışmak gerek. Çocuklarının açlığını yatıştırmak için ellerinde birkaç kırıntı kalırsa, ne mutlu onlara! Halk gazetelere yazı yazmaz. Millet Meclislerine dilekçe göndermez: Boşuna vakit kaybetmek olur bu. Üstelik, politik çevrede yankısı olan bütün oylar, salonlar, dükkanlar, kahveler, kısacası, kamuoyu denilen şeyi oluşturan bütün yerlerdeki oylar, ayrıcalıklıların oylarıdır. Bunların hiçbiri halkın oyu değildir. Halk dilsizdir. Kendine kader biçilen bu

yüksek bölgelerden uzaklarda yaşayıp solar. Meclis kürsüsünde ya da basında onun yoksulluğu üstüne acınaklı birkaç söz edilirse kazara, kamu güvenliği adına susmasını salık veriyorlar etekleri tutuşarak. Kamu güvenliği bu tehlikeli sorunlara dokunmayı yasaklamaktadır. Söz dinletemediler mi, o zaman "anarşi var" diye bas bas bağırmaktadırlar. Birkaç kişi diretecek olursa, bakanlığın huzurunu bozdu diye, hapishaneler hakkından gelmektedir onların. Sonra, her şey sus pus olunca da, şöyle demektedirler: "Görüyorsunuz işte, Fransa mutludur, barış içindedir: Düzen egemendir!.."

Ama, önlemlere rağmen, binlerce mutsuzun çıkardığı açlık feryatları ayrıcalıklıların kulağma vardı mı, o zaman, başlıyorlar kükreyip bağırmaya: "Aman yasaların gücüne dokunmayın. Bir ulus yasaları üzerine titremeli!"

Baylar, sizlere göre, bütün yasalar iyi midir? Tiksindiğiniz yasalar olmadı mı hiç? Gülünç, iğrenç ya da ahlaka aykırı yasa görmediniz mi? 4 bin yasalık bir kaosa uygulanan, hem en iyi, hem en kötü anlamına gelen soyut bir sözcüğün arkasına saklanmak olacak şey midir? Şöyle karşılık veriyorlar: "Kötü yasalar varsa eğer, yasal yoldan düzeltilmesini isteyin. Ama, bu ara, boyun eğin onlara..." Bu, daha da acı bir alaydır. Yasalar, 100 bin seçmence yapılmakta, 100 bin yeminli yargıçca uygulanmakta, kentlerdeki 100 bin ulusal muhafızca yerine getirilmektedir. Halka çok benzeyen köylerdeki ulusal muhafız birlikleri, özene bezene bozulup çürütülmüşlerdir de ondan. Bu seç-

menler, bu yargıçlar, bu ulusal muhafızlar hep aynı kişilerdir. Bunlar, birbirine karşıt görevleri yüklenmişlerdir. Hem yasacı, hem yargıcı, hem de askerdirler. Öyle ki, aynı insan, sabahleyin bir saylav, yani bir yasa yaratıyor, öğle vakti, yargıcı sıfatıyla onu yürütüyor. Akşamsa, ulusal muhafız kılığında, sokaklarda uyguluyor onu. Bütün bu olup bitenlerde, 30 milyon proleter ne yapıyor? Vergi ödüyor.

Temsili hükümet savunucuları, övgülerini, bu sisteme bağlı, yasama, yargılama ve uygulama güçlerinin ayrılığı üzerine dayandırıyorlardı başlıca. Düzenin özgürlük ile, devinimin durağanlık ile uzlaşması sorununu (uzun süredir aranılan sorununu) çözümlemiş olan şu olağanüstü denge için yeterince yönetim formülleri yoktu. İşe bakın ki, üç gücü, aynı çıkarlarla birbirine bağlı bir avuç ayrıcalıklının elinde toplayan, temsili sistemdir, savunucularının uyguladığı biçimiyle. Onların ifadelerinden anlaşılacağı üzere, zorbalıkların en korkuncu olan bir karışılıklık değil mi bu?

Ne oluyor bu yüzden? Proleter dışarıda kalmıştır. İktidarı tekellerine alanlarca seçilen Meclisler, maliye, ceza ve yönetim işleriyle ilgili yasaları, hep aynı soygun amacıyla çıkarıp duruyorlar, şaşmamacasına. Şimdi halk kalksa da, "açız" diye bağıra çağıra ayrıcalıklılara ayrıcalıklarınızdan; tekelcilere tekellerinizden vazgeçin, hepsine birden aylaklığı bırakın dese, gülüp alay ederler onunla. 1789'da acaba ne yapardı soylular, gidip de onlara ezile büzüle "derebeylik haklarınızdan vazgeçin" denseydi? Bu küstahlığın cezasını verirlerdi elbet... Bereket, halk başka türlü davranmış-

tı o zaman.

Bu yüreksiz aristokrasinin en kurnazları, ekmekten yoksun bir çoğunluğun umutsuzluğunda kendileri için tehlikeli olan ne varsa hepsini sezerek, onların yoksulluğunu azıcık hafifletmeyi öneriyorlar, insanlık adına değil, Tanrı göstermesin, tehlikeden yakalarını sıyırmak için. Siyasal haklara gelince, onların sözünü bile etmeye değmez, bütün sorun proleterlerin önüne kemirsinler diye bir kemik atmaktır.

Başka kimseler, en iyi niyetlerle, halkın özgürlükten usandığını, yaşamaktan başka bir şey istemediğini ileri sürüyorlar. Bilmiyorum hangi gelgeç zorbalık özlemleri Napolyon örneğini yüceltmeye zorluyor onları. O Napolyon ki, özgürlüğe karşılık ekmek vererek yığınları kendisine bağlamayı başarmıştı. Şu her şeyi aynı düzeye indiren zorba, bir süre tutunuyor, özellikle, eşitlik tutkularını okşayarak, burası doğru. Çünkü, yiyecek, içecek sağlayan hırsız tüccarları kurşuna dizdiriyordu. Ama, özgürlüğü yok ettiği için, kendisi de yok oldu gitti. Onun mirasçıları olmaya özenenlere bir ders olmalı bu. İmparatorluk Roması'nda söylenen o küstahça sözü (*Panem et circenses*) [3] tekrarlamak için, karnı aç bir halkın feryatlarını kanıt göstermek doğru değildir. Şunu iyice bilmeli ki, halk sadaka istemiyor artık. Göz kamaştırıcı bir sofradan yere birkaç kırıntı düşürüp onu eğlendirmek değildir artık söz konusu olan. Halkın sadakaya ihtiyacı yok. Kendi rahatını, erincini kendisi sağlamak istiyor. Kendisini yönetecek yasaları kendisi yapmak istiyor, yapacak da: O zaman yasalar kendisine karşı kullanıla-

mayacak. Yasalar onun için yapılacak, çünkü onları yapan kendisi olacak. Karşıt bir gelgeç hevesin geri alabileceği bilmem hangi bağışlarda bulunma hakkını kimselere tanımıyoruz. Biz istiyoruz ki, 33 milyon Fransız kendi hükümet biçimini kendisi seçsin ve genel oy kanalıyla, yasa yapma görevini yüklenecek temsilcilerini kendisi atasın. Bu reform gerçekleşirse, yoksulu zengin yararına soyup soğana çeviren vergiler çarçabuk ortadan kaldırılacak, onların yerini, tam tersi temellere dayanan vergiler alacaktır. Çalışan proleterlerden alıp zenginlere verecek yerde, vergiler, aylakların gereğinden çok varlıklarını ellerinden zorla alarak, parasızlığın uyuşukluğa sürüklediği yoksul insanlar arasında dağıtılmalı; hiçbir şey üretmeyenlere yüklenip, üretim kaynaklarını verimli kılmalı; kamu kredisinin, şu kanlı irinli yaranın yavaş yavaş ortadan kaldırılmasını kolaylaştırmalı; son olarak da, o uğursuz borsa dalaverelerini ortadan kaldırıp, onların yerine çalışan insanların şan olanakları bulacakları ulusal bankalar sistemini kurmalıdır. O zaman, ancak o zaman, vergiler yararlı olurlar.

İşte, baylar, biz Cumhuriyetten bunu anlıyoruz, yalnız bunu. '93, kapıcılar ve domino oyuncularına uygun bir korkuluktur. Dikkat buyurun baylar, şu genel oy sözünü bile bile kullandım, bazı yakıştırmalara karşı küçümsememizi göstermek için. Çok iyi biliyoruz ki, umutsuz bir durumda olan her hükümet, Cumhuriyetçilerle Karlistler [4] arasında, yani dünyada en antipatik şeyler arasında birlik masalına, uzun süredir sömüregeldiği şu masala inan sağlayabilmek

için yalanlar, iftiralar atmakta, gülünç ya da kalleşçe hikâyeler uydurmaktadır. İşte, onun kurtuluş yolu, kendine yeniden destek bulma yolundaki büyük çaresi. Fransa'yı Karlizmle, nefret ettiği Karlizmle korkutup, kurtuluş içgüdüsüyle atıldığı Cumhuriyetçi yollardan birkaç gün daha saptırmaya çalışıyor. Bunu başarma yolunda, en aptalca melodram komplolar, en iğrenç polis oyunları, bu hükümetin gözüne hiç de çok tehlikeli bir oyun gibi görünmüyor. Ama, bu doğaya aykırı birliğin mümkün olduğuna kimi inandırabilirsiniz? Karlistlerin elleri, Restorasyon'un giyotinlerinde can vermiş olan dostlarımızın kanları ile kaplı değil mi? Bizler, verdiğimiz kurbanları pek öyle unutacak insanlar değiliz. Bourbon'lar, üç renkli bayrağımızın temsil ettiği devrim ruhuna karşı 25 yıl boyunca Avrupa'yı kışkırtıp ayağa kaldırmadılar mı, hâlâ da kaldırmaya çalışmıyorlar mı? Bu bayrak, siz yasalcılık taslaklarının bayrağı değil. 1815'te onu yakan sizlere rağmen ve sizler olmadan, 1830'larda yücelttik onu bizler, biz Cumhuriyetçiler. Avrupa çok iyi biliyor, kralların yeniden saldırısına uğrayınca, Cumhuriyetçi Fransa'nın onu tek başına savunacağını... Hem, yineliyorum: Kralcı krallık ile Cumhuriyetçi cumhuriyet arasında bir seçim yapmak gerekecektir yakınlarda. O zaman, çoğunluğun hangi yanda olduğu görülecektir. Aynı biçimde, bütün ulusallığına rağmen, temsilciler meclisi ülkeyi toparlayıp birleştiremez ve hükümete, kendini beceriksizlik ve yeteneksizlikle suçlama hakkı verirse, bu demektir ki, kesinlikle reddetmekle birlikte, aynı açık yüreklilikle cumhuriyetten

yana olduğunu söylemeyi göze alamamıştır, yani istemediği şeyi dile getirmiş, istemediğini getirememiştir. Meclis, şu cumhuriyet sözünü reddedemiyor bir türlü, ulusun hemen hemen oybirliğiyle onu istediğini bildiği halde. Oysa, cumhuriyeti baştan çıkaranlar ulusu korkutmaya çalışıyorlar. Bu korkutma amacıyla 40 yıldan bu yana tarihi çarpıtıp duruyorlar, hem de inanılmayacak bir başarıyla. Ne var ki, 18 ay içindeki birçok yanılgı düzeltildi, birçok yalan meydana çıkarıldı. Öyle ki, halk uzun süre aldatılamayacaktır artık. Halk, aynı zamanda özgürlük ve rahatlık istiyor. Bir dilim ekmek için, onu bütün özgürlüklerini vermeye hazır olarak göstermek iftiradır. Bu suçlamayı, onu ortaya atan politika dinsizlerine gerisingeri çevirmeli. Bütün bunalımlarda, ahlaksal çıkarlar uğrunda canından ve rahatından vazgeçmeye hazır olduğunu gösteren halk değil miydi? 1814'te, yabancıları Paris'te göreceğine ölmeye razı olduğunu gösteren halk değil miydi? Hangi maddesel ihtiyaçtı onu bu özveri eylemine iten? 30 Mart'ta da ekmeği vardı, 1 Nisan'da da.

Peki, baylar, şu ayrıcalıklılar değil mi, tam tersine, düşman karşısında beyaz bayrağı çeken, Kazakların çizmelerini öpen? Hani şu içinde yüzdükleri zenginliğe borçlu oldukları o ince duyarlığa bakarak, yurt ve onurla ilgili düşüncelerin kolayca coşturacağı sanılan ayrıcalıklılar! Düşman istilasının kötü sonuçlarını, hiç değilse, başkalarından daha iyi hesap edebilecek olan ayrıcalıklılar! Ne yani, memleketin onursuzluğuna alkış tutan, iğrenç bir maddecilikten yana yüksekten konuşan, alçaklıkla satın alınacak üç gün-

lük bir dinginlik uğruna bin yıllık özgürlüğü, gönenci ve ünü gözden çıkaracak olan sınıflar, ulusal onuru tekellerinde tutacaklar öyle mi?

Kokuşmuşluktan başları döndüğü için, halka sadece birtakım hayvanca istekler tanıyacaklar, o da, yaşaması için gerekli şeyleri (o sömürdükleri şeyleri) ona verme hakkını ellerine geçirebilmek amacıyla.

Temmuz ayında proleterleri meydana iten açlık değildi hiç. Proleterler yüksek ahlak duygularına uyuyorlardı. Yurda yaptıkları büyük bir hizmetle, Bourbonlara besledikleri kinle, kölelikten kurtulmak istiyorlardı. Halk, Bourbonları hiçbir zaman tanımamıştır çünkü. Halk, sessiz sessiz öç alma fırsatını kullanmış, 15 yıl boyunca bu kini beslemişti içinde. O güçlü eli, boyundurukları kırdığı zaman, 1815 antlaşmalarını da geçersiz kıldığını sanmıştı. Halk, devlet adamlarından daha derin politikacıdır da ondan. İçgüdüsü ona şöyle diyordu: Bir ulusun geleceği yoktur, eğer geçmişi, hesabı görülmemiş bir utancın yükü altında kalmışsa. Öyleyse savaş! İpe sapa gelmez fetihlere yeniden başlamak için değil, Fransa'yı yasaklamalardan kurtarmak, gönencinin ilk koşulu olan onurunu ona geri vermek için! Evet, savaş! Kardeşlerimiz Avrupa uluslarına şunu ispatlamak için: Gerek bizler, gerek onlar için kaçınılmaz olan, 1814'te onları silahlarıyla Fransa'nın bağrına sürükleyen yanılgılar yüzünden onlara kin beslemek şöyle dursun, komşularımıza barış ve özgürlük getirdik, yalancı kralları cezalandırıp, hem onların hem bizim öcümüzü aldık. Yeni çağı coşkuyla selamlayan 30 milyon Fransız'ın istediği bu işte!

İşte, Temmuz Devrimi'nden çıkarılması (elde edilmesi) gereken şey buydu. Temmuz Devrimi, 40 yıllık devrimlerimize eklendi. Cumhuriyet günlerinde halk, kıtlık pahasına özgürlüğünü elde etmişti. İmparatorluk, özgürlüğünü elinden alarak, bir çeşit rahatlık sağlamıştı ona. Her iki rejim, büyük bir ulusun ilk ihtiyacı olan şeyi, dışa karşı onurunu yükseltmeyi sağlamıştı. Ama, 1815'te, her şey yok olup gitti. Yabancıların bu başarısı 15 yıl sürdü. Temmuz çatışması neydi, bu uzun yenilginin öcü, milliyetçiliğimizin yeniden perçinlenmesi değil de neydi? Her devrim bir ilerleme olduğuna göre, bu devrim, bugüne kadar bölük pörçük elde ettiğimiz nimetlerden alabildiğine yararlanmamızı sağlamayacak, bizlere, Restorasyon'da yitirdiklerimizi geri vermeyecek miydi?

Özgürlük, erinç, dış onur! 1830'ların halk bayrağında yazılı olan istence buydu. Kuramcılar şöyle bir anlam verdiler buna: *Bütün ayrıcalıkların korunması, 1814 Anayasası, aşağı yukarı meşruluk!* Sonuç olarak; halka içeride kölelik ve yoksulluk, dışarıdaysa utanç, yüzkarası sundular. Proleterler, yüzünü binde bir gördükleri paraların üstündeki resmin değişmesi için mi çarpıştılar? Yeni madalyalara böylesine mi meraklıydık, böylesi bir keyif için mi tahtları devirdik? Bakanlığa bağlı bir politika yazarının düşüncesi böyle: Charles yerine Louis-Philippe'i getirerek, Temmuz'da meşruti bir krallık görmekte direttiğimizi ileri sürüyor adam. Ona göre, halk, sadece orta sınıfların bir aracı olarak katıldı kavgaya. Yani, proleterler, ayrıcalıklıları eğlendirmek ve onlara yaranmak için başkala-

rını ve birbirlerini öldüren bir çeşit gladyatörlerdi. Ayrıcalıklılar da, tabii kavga bittiğinde, localarından alkış tutmaktaydılar. Temsili hükümetin bu güzel kuramlarını içeren broşürü 20 Kasım'da yayınlandı. Lyon, 21 Kasım'da verdi bunun karşılığını. [5] Lyonluların verdiği karşılık öylesine kesindi ki, kimsecikler politika yazarının eseri üstüne bir tek söz etmedi.

Lyon olayları, ne uçurumlar sermedi gözler önüne! Bütün yurt, açlıktan yarı yarıya bitkin, hiç değilse bir tek kurşunla ölmek için mitralyözlerin önüne koşan bu hayaletler ordusu karşısında acmıp yedi bitirdi kendini.

Hem, yalnız Lyon'da değil, her yerde, vergilerin yükü altında ezilip ölmektedir işçiler. Daha dün, politika sahnesine çıkmalarını özgürlüğün kazanılmasına bağlayan bir başarıdan koltukları kabaran; bütün Avrupa'yı yeni bir ruha kavuşturacak olan bu adamlar, açlıkla uğraşmaktadırlar. O açlık ki, Restorasyon'un onursuzluğuna eklenen bunca onursuzluğa kızıp öfkelenecek güç bırakmamaktadır artık. Can çekişmekte olan Polonya'nın feryatları bile, kendi mutsuzluklarını düşünmekten alıkoyamadı onları. Ancak kendilerine ve çocuklarına dökecek kadar gözyaşları kalmıştı. Ne acıdır ki, o, kökü kazılan Polonyalıların acılarını unutturabilmiştir!

İşte, Temmuz Fransası, kuramcıların bizim için kotardıkları Fransa! O esriklik günlerinde bizler, silah omuzda, kaldırımları sökülmüş sokaklarda, barikatlarda, göğüsler mutluluktan kabarmış, başarımızdan şaşkına dönmüş gelişigüzel dolaşırken, Marseillai-

se'imizin uzaktan uzağa kükreyişini duyan halkların sevincini ve kralların korkudan solduğunu hayal ederken, kim derdi ki, bunca sevinç, bunca başarı böylesi bir yasa dönüşecekti? Hani şu, burjuvaların içki mahzenlerinden korka titreye çıkıp, partallarını öptükleri, hayran hayran, ağlaya hıçkıra çıkarsızlıklarından, yılmazlıklarından boyuna söz ettikleri işçilerin, şu altı kadem boyundaki işçilerin, kaldırımlarda, dövüşe dövüşe elde ettikleri kaldırımlarda, yoksulluktan öleceklerini kim düşünebilirdi? Hayranlarının onlara *toplumun yarası* diyeceklerini kim aklından geçirebilirdi? Siz ey yüce gönüllü gölgeler, şanlı şerefli işçiler, savaş meydanında, can çekişen ellerini son bir kez sıktığım, can çekişen yüzlerini paçavralarla örttüğüm işçiler! Irkınızı tutsaklıktan kurtarması gereken bir başarının ortasında, mutlu öldünüz. 6 ay sonra, çocuklarınızı zindanların dibinde buldum yine ve her gece berbat yatağımda, onların iniltileri, cellatların küfürleri ve feryatları bastıran düdük sesleri arasında uyukladım durdum.

Baylar, güçlerini denemiş olan, kendilerini kavgaya iten koşuldan daha kötüleri içinde bulunan bu adamlara kıyasıya yapılan hakaretlerde, bir düşüncesizlik, bir utanmazlık yok mu? Başarıdaki ılımlılığına kurban gidip aldatıldığını halka yana yakıla anlatmak akıl işi midir? Proleterlerin bağışlayıcılığına artık gerek olmadığına mı inanılıyor ki, tam bir güvenlik içinde, onları katı yürekli saymayı göze alabiliyorlar? Öyle görünüyor ki, halkın öç alma duygularını önlemenin çaresi olarak, onları önceden abartma yoluna

gidiliyor, bu abartma, bu hayal ürünü öldürme ve yağma anlatımları gerçeği önleyebilirmiş gibi. Yenginden sonra silahlarını bırakan insanların göğüslerine süngü saplamak kolaydır.

Pek o kadar kolay olmayacak bir şey varsa, o da, bu başarının (yenginin) anısını ortadan kaldırmaktır. İşte, neredeyse 18 ay oluyor, 48 saatte devrilen, parça parça yeniden kurulmaya çalışılıyor. 18 aylık gericilik, 3 günlük eseri sarsamadı bile. Hiçbir insan gücü, kotarılan işi hiçliğe indiremez yeniden. Nedensiz bir sonuç olur mu diye sızlanan kimseye sorun bakalım, sonuçsuz nedenler olur mu diye. Fransa, 6 bin kahramanın kucaklaşmasından gebe kaldı. Doğum uzun ve acılı olabilir. Ama, bağrı güçlüdür onun, zehirleyici kuramcılar, çocuğunu düşürtemeyeceklerdir onun.

Temmuz ayaklanmasının silahlarına el koydunuz. Evet, ama mermiler namludan çıktı. Parisli işçilerin mermilerinden her biri, dünyayı dolaşmak üzere yoldadır. Durmadan vuruyorlar. Özgürlüğün ve halk mutluluğunun bir tek düşmanı ayakta kalmayıncaya kadar da vuracaklardır.

Temmuz Devrimi'nden Bu Yana, Fransa'nın İç ve Dış Durumu Üzerine Rapor

Halkın Dostları Derneği'nde 2 Şubat 1832'de verdiği söylev.

Ulusu oluşturan sınıflar arasında ölesiye bir savaş olduğunu gizlememeli. Bu gerçek iyiden iyiye belli edildiğine göre, diyebiliriz ki, gerçekten ulusal olan parti, yurtseverlerin bağlanması gereken parti, kitlelerin partisidir.

Bugüne kadar Fransa'da üç çıkar olageldi: Çok yüksek dedikleri sınıfın çıkarı, orta veya burjuva sınıfının çıkarı, son olarak da, halkın çıkarı. Halkı en sona koyuyorum, çünkü her zaman sonuncu olmuştur ve ben, İncil'in şu özdeyişinin yakınlarda uygulanacağına güveniyorum: Sonuncular, birinci olacaklardır.

1814 ve 1815'te, Napolyon'dan usanan burjuvazi, yabancı askerleri bir kurtarıcı, Bourbonları da Tanrı'nın elçisi olarak karşıladı. Zorbalıktan ötürü değil (çünkü, burjuvazi özgürlüğe yarım kilo tarçın ya da sağlam bir senet kadar bile değer vermemekteydi), savaştan ötürü. Çünkü, halkın akıtılacak kanı kalmadığından, savaş, onun çocuklarına el atmaya başlamış, özellikle de rahatını kaçırmış, ticaretini kös-

tekler olmuştu. Paris'in kapılarını o açtı, Waterloo askerlerine haydut gözüyle baktı, 1815'in kanlı tepkilerini o yüreklendirdi.

XVIII. Louis, burjuva sınıfının bu davranışını bir Charte[6] ile ödüllendirdi. Bir anayasa, yüksek sınıfları aristokrasi sayıyor ve Demokratik Meclis adı verilen Mebuslar Meclisi'ni burjuvalara veriyordu. Böylece, Bourbonlara körükörüne bağlı göçmenler, soylular ve büyük toprak sahipleri, bir de, çıkarları dolayısıyla onları kabul eden orta sınıf, eşit paylarla, hükümette söz sahibi oluyorlardı. Halk bir yana atılmıştı. Önderlerden yoksun, yabancı istilasından gözü yılan ve artık özgürlüğe güvenmez olan halk, kuşkular içinde susuyor ve boyun eğiyor. Burjuva sınıfının, 1825'e kadar Restorasyon'u sürekli olarak desteklediğini biliyorsunuz. Burjuva sınıfı, 1815 ve 1816[7] kıyımlarına, Borie ve Berton'un idamlarına, İspanya Savaşı'na... seçim yasasının değiştirilmesine yardım etmiştir. 1827'ye kadar da, iktidara bağlı çoğunluklar sağlamaktan geri kalmamıştır.

1825'le 1827 arasında, her şeyin kendinden yana tıkırında gittiğini gören ve burjuvalara yaslanmaksızın da hayli güçlü olduğuna inanan X. Charles, burjuvaları saf dışı bırakmaya yeltendi, tıpkı 1815'te halkın saf dışı edilişi gibi. X. Charles, cizvitlik bayrağı altında eski rejime doğru gözüpekçe bir adım attı ve orta sınıfa savaş açtı, soylular ve papazlar sınıfının tekelci egemenliğini ilan ederek. Burjuvazi özünde tinselliğe karşıdır, kiliseden nefret eder ve sicil kayıtlarından başka bir şeye inanmaz. Papazlar öfkelendirdiler onu.

Yüksek sınıflarla birlikte halkı yarı yarıya ezmeye razı oldu ama, ezilme sırasının kendisine geldiğini görünce, 1815'ten bu yana Bourbonlarla savaşan ve o güne kadar gözden çıkardığı orta sınıf azınlığıyla birleşti, yüksek aristokrasiye karşı hınç ve kinle dolup taşarak. O zaman, onca sabır ve dirençle sürdürülen şu gazete ve seçim savaşı başladı. Ama burjuvalar, yalnız ve yalnız Charte uğrunda savaşıyorlardı. Aslında Charte, etkinliklerini güven altına alıyor, doğru dürüst uygulandığında da devlet içinde onlara üstünlük sağlıyordu. Burjuvazinin bu çıkarını temsil etmek ve bu doğrultuda bir bayrak görevi sağlamak amacıyla yasallık icat edildi. Yasal düzen, anayasaya karşı çıkanların her gün önünde öd yaktıkları bir çeşit Tanrısallık kazandı. Bu savaşım 1825'ten 1830'a kadar sürdü, durmadan burjuvaların ekmeğine yağ sürerek. O burjuvalar ki, hızla ilerliyor, Mebuslar Meclisi'ne egemen oluyor, çok geçmeden de hükümeti tam bir yenilgi ile yıldırmaya başlıyorlardı.

Ne yapıyordu halk, bu çatışma ortasında? Hiçbir şey. Çatışmaya seyirci kalıyordu sessiz sessiz. Hem herkes biliyor ki, kendisini ezenler arasındaki tartışmalarda, halkın çıkarları hesaba alınmıyordu. Kuşkusuz, burjuvaların ona ve 15 yıldan beri yitirilmiş gözüyle bakılan davasına pek aldırış ettiği yoktu. Hatırlarsınız, anayasacılara en çok bağlı gazeteler, kına yakmışcasına durmadan tekrarlıyorlardı, "halk, istifasını Fransa'nın tek organı seçmenlerin eline verdi" diye. Halk yığınlarının tartışmalara ilgisiz kaldığını sanan yalnız hükümet değildi. Orta sınıf, belki

daha çok nefret ediyordu halk yığınlarından ve zaferin meyvelerini tek başına toplamayı kuruyordu kuşkusuz. Bu başarı Charte'ın ötesine geçmemekteydi. X. Charles ve iyiden iyiye güçlü bir burjuvazi: İşte buydu anayasacıların (meşrutiyetçilerin) amacı. Evet ama, halk, sorunu başka türlü anlıyordu; Charte'a boş veriyor, Bourborlardan nefret ediyor, efendilerinin çekiştiklerini görerek, savaş alanına atılma ve partileri uzlaştırma anını kolluyordu sessiz sessiz. Sınıflar, hükümetin darbe yapmaktan başka çaresi kalmadığı ve burjuvazinin tepesinde darbe yıldırısmm asılı durduğu kanısına vardıkları zaman ne korkulara düştüler, ne korkulara! 221'lerin[8] pişmanlıklarını, büyük korkularını kim hatırlamaz, ünlü dileklerine karşılık olarak çıkarılan meclis dağıtma buyrultusundan sonra! X. Charles, kaba güce başvurma konusundaki kesin kararından söz ediyor ve burjuvaların rengi atıyordu. Çoğu kimse, devrimci aşırılıklara kendilerini kaptırdılar diye, zavallı 221'leri açıktan açığa kınamaya başlamışlardı bile. En gözüpek olanlar, isteseler de istemeseler de pekâlâ ödenecek olan vergilerin reddine, hemen hemen hepsi de canla başla prévot[9] mahkemelerinin yerini tutacak olan mahkemelerin desteklenmesine bağlamışlardı umutlarını. Kralcıların bunca güvenli ve kararlı görünmeleri, düşmanlarının da bunca korku ve kararsızlık içinde olmaları şundandı: Her iki taraf da, halka, her şeyden elini eteğini çekmiş gözüyle bakıyor ve onun kavgada yan tutmayacağına inanıyorlardı. Böylece, bir yanda soylular sınıfına, papazlar sınıfına ve büyük mülk sahiplerine dayanan

hükümet; öte yanda da, 5 yıllık kalem ve oy kavgasından sonra yaka paça savaşmaya hazır orta sınıf ve 15 yıldan beri sesini çıkarmayan, her şeyden elini eteğini çekmiş sanılan halk var.

İşte, bu durumda başlıyor kavga! Buyruklar verilmiştir. Polis, gazetelerin baskı makinelerini kırıyor. Boyunduruk altında tir tir titreyen bizlerin, nicedir uyuklayan halk arslanının son olarak uyanışında hazır bulunan biz yurttaşların sevincinden söz etmeyeceğim sizlere. 26 Temmuz, hayatımızın en güzel günü oldu. Peki, ya burjuvalar? Politik bunalım hiçbir zaman böylesine büyük bir korku, böylesine derin bir üzüntü görünümü sermemişti gözler önüne! Renkleri atmış, şaşkın şaşkın kulak veriyorlardı ilk silah seslerine, hepsini birbiri ardına kurşuna dizecek olan bir hazır kuvvetin ilk yaylım ateşini dinler gibi. Pazartesi, salı ve çarşamba günleri, mebusların davranışlarını hatırlarsınız. Korkudan arta kalan düşünme, karar verme yetilerini, dövüşü önlemeye, durdurmaya harcadılar. Kendi korkaklıklarının derdine düşmüşler, halkın başarısını düşünemiyorlar. X. Charles'ın yıldırıları altında titriyorlardı. Ama, perşembe günü sahne değişiverdi. Halk başarıya ulaşmıştı. O zaman da, bir başka korku, çok daha derin ve ezici bir korku bürüdü içlerini. Charte, yasallık düşleri, meşruti krallık, tekelci burjuva egemenliği düşleri gitti gider! X. Charles'ın o bostan korkuluğu hayaleti yok oluverdi. Yıkıntılar, ateşler, alevler ve dumanlar ortasında halk görünüyor onlara, ayakta, bir dev gibi ayakta, elinde üç renkli bayrakla. Burjuvalar, şaşkınlıktan donup

kaldılar. İşte o zaman, 26 Temmuz'da muhafız alayının bulunmamasına hayıflandılar, kendi eliyle kurtuluş yolunu kapayan X. Charles'ı düşüncesizlik ve çılgınlıkla suçladılar. Bu hayıflanmalar boşunaydı. İş işten geçmişti çünkü. Görüyorsunuz: Halkın yüceliğe eriştiği o günlerde, burjuvalar, iki korku arasında, önce X. Charles korkusu, sonra da işçilerin korkusu arasında bocalayıp durdu. Champs de Mars'taki geçit törenlerinde başları havada geçen bu gururlu savaşçılar için ne büyük, ne soylu bir roldü bu!

Ama, yurttaşlar, nasıl olur da, halk gücünün böylesine ansızın, böylesine korkunç bir biçimde kendini göstermesi hiçbir sonuca varmaz? Halkın tek başına yaptığı bu devrim, burjuvazinin tekelci rejimine son veren, halk çıkarlarının ve gücünün başlangıcı olması gereken bu devrim, nasıl olur da, sonuç olarak, orta sınıfın zorbalığını kurar, işçilerle köylülerin yoksulluğunu artırır ve Fransa'yı çamura batırır? Ne yazık ki, halk, Hannibal gibi yenmesini bilmiş, ama başarısından yararlanmasını beceremiştir. Suçun hepsi onda değil. Kavga öylesine kısa sürdü ki, doğal önderleri, başarısını yürütecek olanlar, kalabalık içinden çıkmaya vakit bulamadılar. Halk, Bourbonlara karşı yürütülen parlamenter savaşta burjuvazinin başında yer almış olan önderlerin çevresinde toplanıı ister istemez. Zaten, düşmanlarına karşı 5 yıl süren o kısa savaşlardan ötürü orta sınıflara minnet duymaktaydı. Hem, gördünüz, savaşımdan sonra halkın, sokaklarda rastladığı resmi kılıklı adamlara ne denli güleryüz, hatta, diyebilirim ki, saygı gösterdiklerini!

Kalleşçe kötüye kullanılan o "Yaşasın Charte!" bağırtısı, bu adamlarla birlik olduğunu gösterme yolunda bir birleşme bağırtısıydı. Acaba halk, içgüdüsel olarak, burjuvalara çok kötü bir oyun oynadığını seziyor muydu? Yenenlere özgü cömertliği içinde, gelecekteki düşmanlarına yaklaşmak, barış ve dostluk mu sunmak istiyordu? Ne olursa olsun, halk yığınları, olumlu hiçbir politik istemde bulunmamışlardı. İçlerinde dolup taşan, onları meydanlara sürükleyen şey, Bourbonlara olan kinleriydi, onları, kesin olarak devirmek kararı ile. Barikatlardan çıkması gereken yönetim doğrultusundaki dileklerinde Bonapartçılık ve Cumhuriyet vardı.

Halkın benimsediği, X. Charles'a karşı eski düşmanlıklarına dayanarak, Charles kadar bütün Bourbon ailesinin amansız düşmanı belledikleri önderlere olan güveni ile meydanlardan, kavga biter bitmez, nasıl çekildiğini bilirsiniz. O zaman, burjuvalar mahzenlerinden çıktılar ve kavgacıların çekilmesiyle boşalan sokaklara atıldılar, binler ve binlerce. Hiç kimse yoktur ki, Paris sokaklarında, bir tiyatro oyunundaymış gibi, sahnenin nasıl birdenbire değiştiğini; kaşla göz arasında, ceketlerin yerini resmi kılıkların aldığını hatırlamasın! Sanki bir peri, tılsımlı değneğiyle, ceketleri ortadan kaldırmış, resmi elbiseleri ortaya çıkarmış gibi. Mermiler konuşmaz olmuştu çünkü. Darbeleri yakalamak değil; ganimetleri toplamak söz konusuydu. Herkes kendi rolünü oynuyordu. Atölyelerdeki insanlar ortadan çekilmiş, dükkân-tezgah sahipleri çıkmışlardı meydana.

İşte, başarıları emanete alınan zavallı insanlar, X. Charles'ın yerine bir başkasını tahta geçirmeyi denedikten sonra, hayatlarının tehlikede olduğunu görerek ve böylesi bir ihanete meydan okuma cesaretini bulamayarak, daha az tehlikeli bir ihanette durakladılar: Bir Bourbon kral ilan edildi o zaman. Yeni sarayın avlularında yerleşen 10-15 bin burjuva, kralın parayla tuttuğu ajanların buyruğu altında, 'Efendi'yi coşkuyla selamladılar. Halka gelince, geliri olmadığı ve sarayların pencereleri önünde aylak aylak dolaşma olanakları olmadığı için, kendi işliklerinde kaldılar. Ama halk, bu komplonun suç ortağı olmadı hiçbir zaman. O komplo ki, öfkesinin ve öç duygusunun etkilerini yönetecek nitelikte insanlar bulsaydı, cezasız kalmazdı. Önderlerinin ihanetine uğrayıp, yandaşlarınca terk edilince, 1815'teki gibi, kuşkular içinde, ağzını açmadı. Bir örnek vereyim size. Geçen cumartesi bindiğim bir arabanın sürücüsü, üç günlük dövüşmelere katıldığını anlattı ve şunları ekledi sözlerine: "Meclis'e giderken, yolda, Belediye'ye doğru yürüyen mebus alayına rastladım. Ne yapacaklar diye, arkalarından yürüdüm. Ne göreyim? Lafayette, Louis Philippe'in yanı başında balkona çıkıp: 'Fransızlar, işte kralınız!' dedi. Bayım, bu sözü duyduğum zaman, sanki bağrıma bir hançer saplandı. Artık gözüm bir şey görmez oldu. Başımı alıp çekip gittim." İşte, bu adam halktı.

Temmuz Devrimi'nden hemen sonra, partilerin durumu buydu işte. Yüksek sınıf ezilmişti. Dövüş sırasında saklanmış ve dövüşü kınamış olan orta sınıf, ölçülü davrandığı kadar korkak davranarak da, kendi-

ne rağmen başarının meyvesini el çabukluğu ile yok ediyor. Her şeyi yapmış olan halk ise, daha önceleri olduğu gibi, solda sıfır kalıyor. Ama, korkunç bir olay meydana geliyor: Halk, birden politika sahnesine giriverdi, bir yıldırım gibi. Politika sahnesini saldırıyla ele geçirdi. Aynı anda püskürtülmesine rağmen yine de egemence davrandı, yumuşamaktan vazgeçti. Bundan böyle, halkla orta sınıf arasında amansız bir savaş başlayacaktır. Artık savaş yüksek sınıflarla burjuvalar arasında değil. Burjuvalar, eski düşmanlarının (yani halkın) yardımına başvuracaklardır, ona karşı daha iyi diretmek için. Gerçekte, burjuvazi, halka karşı nefretini uzun süre saklayamamıştır...

Hükümetin davranışını incelersek görürüz ki, politikasında, çıkar ve tutkularını temsil ettiği burjuvazinin kini ve hoyratlığı yer almaktadır...

Sokaklar barikatlarla dolup taşarken, Hôtel de Ville programından, cumhuriyet kurumlarından söz edilmekteydi sadece. El sıkışmalar, halk bildirileri, özgürlük, bağımsızlık, ulusal onur üstüne söylenen büyük büyük laflar gırla gidiyordu. Sonra, iktidar kendi buyruğu altında bir asker örgütü kurunca, istekler başgösterdi. Restorasyon'un bütün yasaları, bütün buyrultuları yardıma çağrıldı ve uygulandı. Daha sonraları, basma karşı açılan davalar, Temmuzculara yapılan işkenceler; yolu kesilen, süngülerle bir köşeye sıkıştırılan halk, Restorasyon döneminde görülmedik bir sertlikle konan ve artırılan vergiler, bütün bu kaba güç çabaları, bu zorbalık mekanizması, hükümetin kinini ve korkularını ortaya çıkarıyordu.

Ama, hükümet aynı zamanda bu kinin kendisine yöneleceğini seziyor ve yalnız burjuvazinin desteği ile kendisini yeterince güçlü bulmadığı için, yüksek sınıfları kendi davasına kazanmaya bakıyordu. Proleterlerin tehlikeli istilasına karşı, daha başarıyla dayanabilecek duruma gelmek için bu iki temele dayanıyordu. 18 aydan beri geliştirdiği bütün bu sistemi, aristokrasi ile uzlaşma yolundaki bu manevraya bağlamak gerekir. Politikasının anahtarı buradadır işte. Bu yüksek sınıf, hemen hemen bütünüyle kralcılardan oluşmaktadır. Onu ardından sürüklemek için, elden geldiğince Restorasyon'a yaklaşmak, yanılgıları izlemek, onu sürdürmek gerekliydi, demek. Yaptıkları bu oldu işte. Hiçbir şey değişmiş değildi, kralın adından başka. Halkın egemenliği yok sayıldı, ayaklar altına alındı. Saray, yabancı prenslerin yasını tuttu. Her şeyde ve her yerde, yasallık kopya edildi. Kralcılar yerli yerinde bırakıldı ve devrimin ilk çalkantılarında bir yerlere çekilmiş olanların hepsi, daha kazançlı durumlar buldular. Yüksek görevlere kondular. Öyle ki, bütün yönetim makinesi, yaşlı Bourbonlara bağlı adamların ellerine geçti.

Yurtseverlerle kralcıların sayıca hemen hemen eşit oldukları eyaletlerde, örneğin Güney'de, hükümetin güçsüzlüğü ya da ihaneti yüzünden, partiler karşı karşıya geldiklerinde, hükümet, her seferinde, kralcılardan yana, yurtseverlere karşı girişimlerde bulundu. Bugün artık, birilerine olan kinini, öbürlerine olan sevgisini saklamaya çalışmıyor. Aristokrasinin böylesi tatlı yaklaşmalara dayanması güçtü.

Bu yüzden, bu yüksek sınıfın bir bölüğü, en çürümüş bölüğü, her şeyden önce altınlara, hazlara boğulmak isteyen bölüğü, kamu düzenini korumaya lütfedip söz verdi. Ama, bu sınıfın öbür bölüğü, onurlu sözünü kullanmamak için daha az kangrenleşmiş diyebileceğim, kendine saygısı, düşüncelerine inancı olan, bayrağına ve eski anılarına taparcasına bağlı olan bölüğü, orta yolun okşayışlarını tiksintiyle geri çeviriyor. Güney ve Batılı adamların büyük bölüğü var arkalarında. Vandée ve Bretagne'ın, uygarlık hareketine yabancı kalmış olan bütün köylüleri Katolikliğe canla başla bağlı kalmakta ve hayranlıklar içinde, Katoliklik ile yaşça büyük Bourbonların krallık haklarını birbirine karıştırmaktadırlar haklı olarak. Çünkü, bunlar bir arada yaşamış ve bir arada ölmek zorunda olan iki şeydir. Bu basit ve dini bütün insanların, para babalarının ayartmalarına elverişli olduklarına inanıyor musunuz? Hayır, yurttaşlar! Çünkü halk, ister cahilliği içinde din bağnazlığının ateşinde dağlanmış olsun, ister daha bir aydınlanmış durumda kendini özgürlük coşkusuna kaptırmış olsun, her zaman güçlü ve yüce kalmıştır: aşağılık para çıkarlarına değil, ruhun daha soylu tutkularına, yüksek bir ahlakın itilerine boyun eğer o. Bakın işte, ne denli saygı duyarsak duyalım, Vandée ve Bretagne halkı, "Tanrı ve Kral" bağırtılarıyla ayaklanmaya hazırdırlar, hükümeti de, Katolik ve kralcı ordularla yıldırmaktadırlar. Hepsi bu kadar değil. Orta yola bağlanan yüksek sınıflar, ilk ağızda hükümeti yüzüstü bırakacaktır. Bu sınıfların verdiği söz, hükümeti devirmeye çalış-

mayacağı yolundaydı. Bağlılık sorununa gelince, insan yiyiciler için, böyle bir şeyin olup olmayacağını bilirsiniz. Dahası var, korktukları halka olan kinleri, paracıklarını ellerinden alır diye düşündükleri için yüreklerini ağızlarına getiren savaş korkusundan, hükümetin çevresine üşüşen ve onun etrafında toplaşan burjuvaların büyük bölüğü, bugünkü düzeni pek sevmeyen burjuvalar, hükümetin kendilerini pek koruyacak güçte olmadığını sezmektedirler. Eski politik isteklerinden vazgeçmeye hazırdırlar, elverir ki, halkın ezilmesini ve kendi maddesel güvenliklerini sağlayacak olan beyaz bayrak gelsin! Bourbon iktidarını bir onur sorunu olarak yıpratmış ve onun çökmesini hazırlamış olmalarından ötürü pişmanlık duymaktadırlar. Ellerindeki gücü aristokrasiye bırakacaklardır, rahatlığa karşı köleliği seve oynaya değiş tokuş ederek.

Çünkü, Louis-Philippe hükümeti onların içini rahata kavuşturmamaktadır. Bu hükümet, istediği kadar Restorasyon'u kopya etsin, yurttaşları baskı altında tutsun, kamu düzeni hayranlarının gözünde, ayaklanmanın getirdiği lekeleri silmeye çalışsın: o üç günlük korkunç günlerin anısı peşini bırakmamakta, onu etkisi altına almakta; halka karşı başarıyla sürdürülen bir savaşımın 18 ayı, halkın bir tek zaferini olsun karşılayamamaktadır. Savaş alanı hâlâ halkın elindedir ve çoktan eskimiş olan bu başarı, iktidarın tepesinde Demokles'in kılıcı gibi asılı durmaktadır. Herkes, kılıcın ipi ha koptu ha kopacak diye bakıp durmaktadır.

Yurttaşlar, iki ilke Fransa'yı birbirinden ayırmaktadır: "Yasallık" [10] ilkesiyle, halkın egemenliği ilkesi.

Birinci ilke, geçmişin eski düzeni; toplumun 400 yıl içinde yaşadığı kadrolar. Bu düzeni kimileri kendi esenlikleri doğrultusunda içgüdüleriyle korumak istemekte, kimileri de, onların yerine başkalarının hemen konulamamasından doğacak anarşiden korkmaktadırlar. Halk egemenliği ilkesi, kendilerini geleceğe adamış bütün insanları, sömürülmekten bıkmış, içinde rahat nefes alamaz oldukları kadroları kırmaya çalışan kitleleri kendine bağlamaktadır. Üçüncü bir bayrak, orta bir çözüm yolu yoktur. Orta yol terimi bir aptallıktır, meşruluk taslayan soysuz bir hükümettir. Bu, insanı güldürmekten öte bir işe yaramaz. Onun için, bu durumu çok iyi anlayan kralcılar, iktidarın ölçülü davranışından ve hatır sayarlığından yararlanmaktadırlar, daha etkince yıkımlarına çalışsınlar diye. Sayısız gazeteleri şunu ispatlamaya çalışıyor ve diyorlar ki, orta yol, bir memleketi koruma bakımından güçsüzdür, yasallık dışında, yalnız devrim vardır ve birinci ilkeden ayrıldık mı, ister istemez ikinci ilkeye düşeriz. Ondan sonra ne olacaktır? Yüksek sınıflar sadece, beyaz bayrağın dalgalanmasını beklemektedirler. Kendi dükkânlarından ve kasalarından başka vatanları olmayan, bir parça kumaştan iki mangır kazanmak ya da bir iskonto hesabından yüzde 25 kazanç sağlamak için canı gönülden Rus, Prusyalı ya da İngiliz olabilecek insanlardan oluşan orta sınıf, beyaz bayrağa bağlanacaktır şaşmamacasına. Yalnız savaş ve halk egemenliği sözü, onları titretmektedir. Bu sınıfın azınlığı, Fransa'nın bağımsızlık ve özgürlük sembolü olan üç renkli bayrağı seven, kafa işçilerin-

den ve küçük burjuvalardan oluşan azınlığı, halk egemenliğinden yana çıkacaklardır.

...

Bununla birlikte, yıkım günleri hızla yaklaşmakta, Yüksek Meclis, yüksek devlet görevlileri ve öbür memurlar, orta yol ile alay edercesine, V. Hanri'nin geri dönmesi yolunda açıktan açığa komplo hazırlamaktadırlar. Bourbonların büyük kanadını tutan gazeteler karşı devrime olan özlemlerini de gizlemiyorlar, tasarılarını da. Kralcılar, Paris'te ve taşrada güçlerini bir araya getiriyorlar, Güney'i örgütlüyor ve bayraklarını övünçle dikiyorlar. Burjuvazinin kendilerinden yana olduğunu bağıra çağıra söylüyorlar. Yanılmıyorlar da. Beyaz bayrağı çekmek için yabancıların bir tek işaretini bekliyorlar sadece. Çünkü, yabancılar olmazsa, halk onları ezecektir, biliyorlar bunu! Ve bizler biliyoruz, çok iyi biliyoruz ezileceklerini yabancılara rağmen.

Hiç kuşkunuz olmasın, bu desteği bulacaktır onlar. Burada, Avrupa devletleriyle olan ilişkilerimize bir göz atmak yerinde olur. Şuna dikkat ediniz: Dış ilişkilerimizle ilgili durum, hükümetin içerideki politikasının yürüyüşü ile koşut olarak gelişmektedir. Dış ilişkilerimizdeki utanılasılık, burjuva zorbalığı ve halk yığınlarının içerideki yoksulluğu ile aynı oranda artmaktadır.

Yaptığımız devrim daha duyulur duyulmaz, krallar akıllarını yitirdiler ve ayaklanmanın elektriklı kıvılcımı, Belçika'yı, Polonya'yı, İtalya'yı bir çırpıda sardığı zaman, son günlerini yaşamakta olduklarına

inandılar iyiden iyiye. Nasıl düşünebilirdik devrimin devrim olamayacağını, Bourbonların kovulmasının gerçek bir kovulma olmayacağını, Restorasyon'un tepetaklak edilmesinin yeni bir kılıkla karşımıza çıkacağını? En çılgın insanların bile kafası alamazdı bunu. Hükümetler de uluslar da, üç günlük süre içinde gördüler Fransız halkının nasıl uyandığını ve kendisini ezenlere karşı nasıl kin duymaya başladığını. Uluslar, tıpkı hükümetler gibi yargılarda bulundular. Ama, dostlarımız kadar düşmanlarımız için de, çok geçmeden açıkça ortaya çıktı ki, Fransa, bağımsızlığını kötüye kullanmaktan, onurunu ve özgürlüğünü en iyi fiyata satmaktan başka bir şey istemeyen alçak birtakım tüccarların eline düşmüştü. Krallar, bizim savaş açmamızı beklerken, yalvar yakar mektuplar aldılar hükümetten. Bu mektuplarda Fransız hükümeti, düştüğü yanılgılardan ötürü özür diliyordu. Yeni kral, istemeye istemeye ayaklanmaya katıldığı için af diliyor, suçsuzluğunu ileri sürerek devrime bütün kiniyle karşı çıkıyor, iyi dostları krallar kendisini korumaya söz verirlerse, canla başla hizmet edeceği Kutsal-Birlik'te kendisine küçücük bir yer ayırırlarsa, devrimi dize getireceğine, onu cezalandıracağına, ezip toz edeceğine söz veriyordu.

Yabancı hükümetler, bu ihanette halkın suç ortağı olmadığını, çok geçmeden bu ihanetin hakkmdan geleceklerini anladılar. Avrupa'da patlak veren ayaklanmaları bastırmak ve her şey düzene döndüğünde, güçlerini Fransa'ya karşı bir araya getirmek, sonra da, gelip Paris'in göbeğinde, devrimi ve devrim dehasını

boğmak. Bu plan, şaşılası bir direşme ve ustalıkla sürdürüldü. Elini tez tutmaya gerek yoktu. Çünkü, yakın başarısıyla dolup taşmakta olan Temmuz günlerinin halkı, doğrudan doğruya yıldırı karşısında alarma geçer ve hükümetine el atabilirdi. Hem, orta yola zaman tanımak gerekliydi, coşkuları yatıştırmak, yurttaşları yıldırmak, ulusu güvensizlik ve kargaşa içine sokmak için. Çok yavaş davranmamak da gerekliydi. Çünkü, halk yığınları içeride bunaltan kölelikten ve yoksulluktan usanabilir ve ikinci kez, boyunduruğu kırabilirlerdi, yabancılar davranıp da önlemler almadan.

Bütün bu engeller önlendi. Avusturyalılar, İtalya'yı çizmeleri altına aldılar. Bizleri yöneten burjuvalar "iyi" dediler buna ve Avusturya önünde dize geldiler. Ruslar, Polonya'yı ortadan kaldırdılar. Bizim hükümetimiz, "çok iyi" diye bağırdı ve Rusya önünde yerlere kapandı. Bu ara, Londra Konferansı, Belçika'nın bağımsızlığını sağlamaya yönelik protokollerle oyalıyordu ortalığı. Çünkü, Belçika'daki bir restorasyon Fransa'nın gözünü açabilirdi. Ve Fransa, yaptığı işi savunmaya kalkışabilirdi. Şimdi, krallar ileriye doğru bir adım atmaktadırlar. Bağımsız bir Belçika'dan başka bir şey istemiyorlar. Bütün istedikleri, Hollanda'daki restorasyonu ona kabul ettirmektir. Kuzey'in üç kralı, Konferans'a 16 aya mal olan o ünlü antlaşmayı onaylamaya yanaşmıyorlar, yüzlerindeki maskeyi atarak.

E, peki, orta yol, bu küstahça saldırıya, bir savaş ilanıyla karşılık vermeyecek mi? Savaş! Ey Tanrım! Bu

savaş sözü karşısında burjuvaların rengi atıyor. Savaş demek, iflas demektir, Cumhuriyet demektir. Savaş, halkın kanlarıyla ayakta tutulabilir ancak. Burjuvalar buna karışmak istemiyor. Onun için, özgürlük ve vatanın bağımsızlığı adına, tutkularına, çıkarlarına başvurmak gerek! Halk yığınlarının tutkularını kışkırtacak yerde, Paris'te Rusları görmek yüz kez daha iyidir. Ruslar, hiç değilse, düzen dostudurlar. Onlar, Varşova'da düzeni sağladılar... İşte, orta yolun kullandığı dil ve yaptığı hesaplar!

Kralcılar tetikte bekleyecekler ve gelecek ilkbaharda, sınırı aşan Ruslar, Paris'e kadar, barınaklarını bulacaklardır. Çünkü, şundan kuşkunuz olmasın, şu anda bile burjuvalar savaşa karar veremeyeceklerdir. İhanete uğrayan ve satılan halkın öfkesi karşısında korkuya düşen burjuvazinin yılgınlığı artacak ve göreceksiniz, tüccarlar nasıl beyaz bayrağı çekip düşmanı kurtarıcı diye bağırlarına basacaklardır. Çünkü, Kazaklar, onları giyimli kuşamlı rezillerden daha az korkutmaktadır...

İşte, bizi bekleyen alınyazısı bu, eğer halk, hainleri cezalandırma gücünü yeniden bulamazsa. Ama yurttaşlar, halk, büyük bir neden olmadan devrim yapmaz. Onu ayakta tutmak için, güçlü bir kaldıraç gerek. Ancak, tehlike kapıya dayandığı zaman, son dakikada ayaklanmaya başvurur o. Üzülerek söylüyorum, halk yığınları harekete geçmeden, Belçika'da restorasyon gerçekleşecektir. Ama şuna kesin olarak inanıyorum ki, yabancılar sınırlarımızı aşarlarsa eğer, halk, silahlılara ellerini uzatmayacaktır. O zaman düş-

manlarımızın vay haline!

Fransa'nın elinde, Krallar Avrupası'nın üzerine salacak 14 ordusu var hâlâ. Üstelik, halkların Avrupası bizden yanadır.

Çorbayı, Pişiren İçmelidir

(1834)

Zenginlik, insanlığın hayatı ve ruhu olan akıl ile emekten doğar. Ama bu iki güç, edilgen bir öğenin, yani toprağın yardımıyla iş görebilir ancak. Bu iki güç, çabalarını birleştirerek toprağı değerlendirirler. Bu pek gerekli araç, insanların ortak malı olmalıydı. Oysa, durum hiç de öyle değil.

Birtakım insanlar, gerek oyun düzenle, gerek kaba güçle, herkesin malı olan toprağı ellerine geçirmişler ve kendilerini bu toprağın sahibi ilan ederek, birtakım yasalarla, bunların sittin sene kendilerinin olacağı, bu sahiplik hakkının toplumsal yapının temelini oluşturacağı, yani bütün insan haklarından önce geleceği, gerekirse de -azınlığın ayrıcalığıyla çatıştığı zaman- yaşama hakkını bile ortadan kaldıracağı ilkesini koydular.

Bu sahiplik hakkı, mantık yoluyla, topraktan başka araçlar, genel adıyla kapital denilen birikmiş emek ürünlerini de kapsar oldu. Oysa, kendi başına verimsiz olan kapitaller ancak el emeğiyle verimli hale geldikleri; öte yandan, toplumsal güçler tarafından işlenmesi gereken birer ilkel madde oldukları için, bunların sahipliğinden yoksun bırakılan çoğunluk, mal mülk sahibi azınlık yararına, kürek

mahkûmu durumuna düşmüşlerdir. Emeğin araçları kadar ürünleri de işçilerin değil, aylakların malı olmuştur. Azman dallar, küçük dalların zararına, ağacın özsuyunu emmekteler. Eşek arıları, bal arılarının yaptığı balı silip süpürmekteler.

Fetihlerle kurulan ve halkı yenen yenilen diye ikiye bölen toplumsal düzenimiz bu işte. Böylesi bir düzenin mantıksal sonucu köleliktir. Bu da, gecikmeden gerçekleşmiştir. Nitekim, toprağın, ekip biçmeyle değer kazandığını göz önünde tutan ayrıcalıklılar, "toprak bizim olduğuna göre, onu verimli hale sokan insan sürüsü de bizimdir" demişler. Bu insan sürüsüne, önce, mülklerinin tamamlayıcısı gözüyle bakmışlar, sonra da, topraktan bağımsız, kişisel bir mülkiyet saymışlar onu.

Bununla birlikte, insan yüreğinin derinlerinde yatan ve yüzyıllardan beri, her türlü biçimiyle insanın insanı sömürmesini alttan alta yıkmaya çalışan özgürlük ilkesi, yurt içi köleliği ortadan kaldırarak, yüzkarası mülkiyet hakkına ilk darbeyi indirdi. Ayrıcalıklılar, artık insanlara, taşınır mal gibi değil, topraktan ayrılmaz, toprağa ekli bir mal gibi sahip olma hakkına razı gelmek zorunda kalmışlardır.

16. yüzyılda, öldürücü bir baskı azgınlığı, zenci köleliğini getiriyor ve bugün Fransız toprağı diye anılan bir ülkenin halkı, elbiselere, atlara nasıl sahipse, birtakım insanlara da öyle sahip bulunuyor hâlâ. Aslında, sömürgelerle bizim toplumsal durumumuz arasında, ilk bakışta görünenden daha az bir fark var. Ayrıcalık ve eşitlik arasındaki 18 yıllık bir savaştan

sonra, bu savaşa sahne olan ve ona önderlik eden bir ülke, köleliğe bütün çıplaklığıyla tahammül edebilir mi? Ama, adı olmasa da, kölelik var ve mülkiyet hakkı, Martinique'de Paris'tekinden daha ikiyüzlü olmakla birlikte, ne daha az dayanılır gibidir, ne de daha az ezici.

Kölelik, gerçekte, insana bağlı bir nesne ya da derebeyine bağlı bir kimse olmak değildir sadece. Özgür olmayan insan, üretim araçlarından yoksun; kaderi, onları elinde tutan ayrıcalıklılara bağlı insandır. İşte yığınları köle yapan, şu bu politik yapılar değil, bu tekelciliktir. Toprağın ve kapitalin babadan oğula geçmesi, yurttaşları mal sahiplerinin boyunduruğu altına sokmaktadır. Efendilerini seçmekten başka özgürlükleri yoktur onların.

"Zenginler yoksulları çalıştırır" yollu o alaycı deyim buradan gelmiş olmalı. Gerçekte aşağı yukarı tarım işletmecilerinin zencilerini çalıştırmaları gibi, çalıştırırlar. Ama insan hayatına daha bir kayıtsızlıkla. Çünkü, işçi, köle gibi kullanılacak bir kapital değildir. Ölümü bir kayıp sayılmaz. Onun yerini doldurmak için her zaman yarışma vardır. Ücretin, ölümü pek az önlemeye yeterli olmasına rağmen, sömürülen insanları üretip çoğaltmak gibi bir erdemi vardır. Ücret, zenginler hesabına yoksulların soyunu sürdürüp durur ve böylece toplumumuzun öğelerini oluşturan şu birbirine koşut, büyük zenginlik ve yoksulluk, hazlar ve acılar mirasını kuşaktan kuşağa yürütür. Proleter yeterince acı çektikten, ardından gelenleri de acı çekmeye bıraktıktan sonra, hastaneyi

boylar, efendilerine tedavi olanakları sağlamak için, cesedini, inceleme konusu yapılsın diye, bilimin buyruğuna armağan eder.

İşte, çalışma araçlarını ele geçirmenin meyveleri! Yığınların payına düşen şu: Durup dinlenmeden çalışmak, bir mangır bile etmeyen gündelik, yarının ne olacağını hiçbir zaman bilmemek ve bir öfke ya da korku nöbeti bu araçları geri çekti mi de kıtlık! Ayrıcalıklılar içinse, mutlak bir otokrasi, ölüm kalım hakkı! Çünkü onların eli avucu doludur, bekleyebilirler. Yedekteki malları tükenip de pes deyinceye kadar, halk en son üyesine kadar çoktan öbür dünyayı boylamış olur.

Sermayenin korku ya da öç alma duygusuyla gizlendiği o 1831 yılının acılarını kim hatırlamaz ki? Demir kasa baronları, mutlu yaşamlarının derinliklerinden, açlıktan -burjuva gururlarının hizmetinde döktüğü kanların ödülü olan açlıktan- kırılan bu halkın sıkıntılarını soğukkanlılıkla seyretmekteydiler. Grev ile misillemeye hiçbir olanak yok.

Lyonlu işçiler bunu denediler, yakınlarda.[11] Ama ne pahasına! 60 bin insan, birkaç düzine fabrikatörün önünde dize geldi ve "aman" demek zorunda kaldı. Açlık, ayaklanmayı dize getirdi. Bu geçici diretme bile bir mucize değil mi? Bu halkın sabrını tüketerek onu baskılara karşı katılaştırmak için ne acılara katlanmak gerekmedi ki!

Yoksullar, sıkıntılarının kaynağını bilmiyorlar. Köleliğin ürünü olan cahillik, yoksulu, ayrıcalıklıların uysal bir aracı durumuna sokmuştur. Çalışmanın

yükü altında ezilmiş, düşünsel hayata yabancı olan yoksul insan, bir yük hayvanı olarak katıldığı sosyal olaylar üstüne ne bilebilir? Almterinin meyvesi olarak kendisine bir lütûf gibi bırakılan şeyi, bir iyilik olarak kabul etmekte ve kendisini sömüren ele, besleyici el gözüyle bakmaktadır sadece. Kendisine daha iyi bir yaşamın yolunu göstermeye çalışan "küstahı", efendinin bir işareti üzerine, paramparça etmeye hazırdır.

Ne yazık ki, insanlık gözü bağlı yürüyor, uzun aralıklarla göz bağlarını çıkarıp, hayal meyal görüyor ancak gerçeği. İlerleme yolunda attığı her adım, kendisine o adımı attıran kılavuzu eziyor. Kendi kahramanları, kendi kurbanları olmuştur hep. Gracchus kardeşler[12] 'patricia'ların çağrısı üzerine ayaklanan halk tarafından paramparça edilmişlerdir. İsa, Pharisine'lerin (eski İsraillilerin ikiyüzlü takımı) ve hahamların kışkırttığı Yahudi kalabalığının sevinçli ulumaları arasında, çarmıhta can vermişti. Daha geçenlerde, özgürlük savunucuları, Devrim'in giyotinlerinde son nefeslerini verdiler, halkın nankörlüğü ve aptallığı yüzünden. O aptallık ki, halkın anılarını nefrete dönüştürüvermişti. Bugün bile, ayrıcalıklı insanların parayla tuttuğu kimseler, Fransızlara, kendi devrim şehitlerinin mezarlarına tükürmeyi öğretiyor her Allah'ın günü.

Proletaryanın gözlerini açıp, kendisini ezenleri görmesi ne kadar da güç! Proletarya, Lyon'da bir tek insan gibi ayaklandıysa bunun nedeni şuydu: Çıkarlar arasındaki apaçık karşıtlık, en dik kafalıların bile artık kuruntulara kapılıp gözleri kapalı kalmasına yer

vermiyordu. O zaman, bu tüccarların yüreklerinde biriktirdikleri kin ve yırtıcılık ortaya çıkıyordu. Kan dökme yıldırıları ortasında, dört bir yandan yakıp yıkmak için toplar, cephane arabaları, atlar, askerler akın ediyordu. Başkaldıranlara tanınan seçenek, görevlerine dönmek ya da mitralyöz ateşi altında can vermekti. Lyonlu işçilerin, yani makine-adamların görevi, zenginin keyfi için, gece gündüz, yaldızlı, ipekli ve gözyaşlı kumaşlar dokuyarak, açlıktan ağlamaktı.

Ama böylesine katı bir zorbalığın tehlikeleri vardı: Hınç ve ayaklanma. Tehlikeyi savmak için, Habil ile Kabil'i uzlaştırmaya çalışıyorlar. Sermayenin çalışma aracı olarak gerekliliğinden yola çıkarak, çıkarlar arasında ortaklık, dolayısıyla da, kapitalist ile işçi arasında dayanışma olduğu sonucuna varma çabasındalar. Bu kardeşlik kanaviçesi üzerine ne artistçe sözler ettiler! Koyunun tüyleri kırkılıyorsa, sağlığı için kırkılıyormuş. Koyunun buna teşekkür etmesi gerekirmiş. Bizim hekimlerimiz, hapları yaldızlamasını biliyorlar.

Bu bıktırıcı vaazlar, hâlâ kandırılacak insanlar buluyor, ama az. Asalak ile kurbanının sözde birliği üstüne gün be gün daha keskin ışıklar saçılmakta. Olayların kendilerine özgü dilleri vardır; onlar, gelirlerle ücret arasındaki öldüresiye düellonun varlığını ispatlamaktadırlar. Kim yenilecek? Hak sorunu, sağduyu sorunudur bu. İnceleyelim.

Çalışma olmazsa toplum da olmaz! Dolayısıyla, işçilere ihtiyacı olmayan aylaklar da olmaz. Ama işçilerin aylaklara ne ihtiyacı olabilir? Sermaye, onların

malı olmamak koşulu ile mi onların elinde verimli olur? Diyelim proletarya, toplu halde evini barkını, emeğini uzak yerlere götürdü. Efendilerinden uzaklarda, ölürler mi dersiniz? Yeni toplum, toprak ve sermaye soyluları yaratarak, aylaklar sınıfına bütün çalışma araçlarının sahipliğini bırakarak mı kurulabilir ancak? Bu mülk sahibi ve ücretli ayırımından başka sosyal bir mekanizma olamaz mı?

Buna karşılık, bizim burunları havalardaki beylerimizin madenlerini kölelerinin bırakıp gitmesi ne tuhaf olurdu! Boşalıp çöle dönmüş saraylar, atölyeler, tarlalar ne işe yarar? Bütün bu zenginlikler ortasında açlıktan ölmek ya da paçaları sıvayarak kazmaya sarılmak ve bir toprak parçası üstünde süklüm püklüm alın teri dökmek var. Kendileri için hep birlikte ne kadar toprağı işleyebilirler? Öyle sanıyorum ki, bu baylar bir ilçeye ferah ferah sığabilirler.

Ama, 32 milyon nüfuslu bir halk Aventinus tepesine çekilemez artık. Onun için, bunun tersi bir varsayımı, daha gerçekleşebilir bir varsayımı alalım ele. Diyelim, bir sabah, aylaklar, yeni Bias'lar, Fransa topraklarını bırakıp gidivermişler, bu topraklar işçilerin elinde kalmış. Mutluluk ve zafer günü! Kendilerini ezen ağırlıktan kurtulmuş olan milyonlarca insan için ne rahatlık! Nasıl da derin derin nefes alıp verir bu çoğunluk! Yurttaşlar, koro halinde söylemeye başlayın kurtuluş ilâhisini!

Belit: Bir tek işçinin kaybolmasıyla yoksullaşır ulus, bir aylağın kaybolmasıyla zenginleşir.[13] Bir zenginin ölümü bir iyiliktir.

Evet, sahiplik hakkı çökmekte. Cömert ruhlar ön-

ceden haber veriyor ve istiyorlar bunu. Eşitliğin sert ve temiz (*essenien*)[14] ilkesi, 18. yüzyıldan beri bu hakkı aşındırmaktadır, gücünün temelini oluşturan kölelikleri art arda ortadan kaldırarak. Bu hak bir gün ortadan büsbütün kalkacaktır, sığınağı ve barınağı olan son ayrıcalıklarıyla birlikte. Yaşadığımız ve geçmiş günler, bu sonucu güvenceye bağlamaktadır. Çünkü, insanlık, durağan değildir. İlerler ya da geriler. İlerleyişi onu eşitliğe götürür. Gerileyişi ise, ayrıcalığın bütün basamaklarıyla, kişisel köleliğe kadar varır, yani sahiplik hakkının son sözüne kadar. Oraya dönmeden önce, Avrupa uygarlığı çoktan ortadan kalkmış olur, kuşkusuz. Ama ne büyük yıkımlar pahasına! Bir Rus istilası mı? Tam tersine, asıl Kuzey, Fransızların ulusları fethetme yolunda yürüttüğü eşitlik ilkesinin istilasına uğrayacaktır. Gelecekten şüphe edilemez.

Hemen söyleyelim ki, eşitlik, toprak dağıtımı değildir. Toprağın sonsuzca parçalara ayrılması, aslında, sahiplik hakkında hiçbir değişiklik yapmaz. Çalışmanın kendisinden değil, çalışma araçlarının sahipliğinden gelen zenginlik, sömürü yeteneği ayakta kaldığı sürece, yeniden büyük servetler oluşturarak, sosyal eşitsizliği tekrar kurar çok geçmeden.

Tek tek sahipliğin yerini alacak olan ortaklık, yalnız bu ortaklık, eşitlik yoluyla, adaletin egemenliğini kuracaktır. İşte, geleceğe yönelik insanların, ortaklık öğelerini ortaya koyup, onları gün ışığına çıkarma yolundaki o sürekli çabaları buradan gelmektedir. Ortak eserde bizim de bir payımız olacaktır belki.

Öğrencilere Sesleniş

(11 Aralık 1830)

Tıp ve Hukuk Öğrencilerine,

Benjamin Constant öldü. Fransa, özgürlüğünün en sağlam dayanaklarından birini, büyük bir yurttaşı ve yüce bir insanı yitirdi. Bizler, bir dost için gözyaşları döküyoruz. Ezici bir iktidarın üstümüze yağdırdığı iftiraları ve hakaretleri gerisingeri çevirmek için sesini ne denli yükselttiğini bilirsiniz. 1820, 1821 ve 1827'de, bizleri uydularına sunmakla yetinmeyen iktidar, Meclis kürsülerinden, gazetelerinden bizlere hakaretler yağdırırken, B. Constant'nın ne ateşli sözler söylediğini de bilirsiniz. B. Constant, genç insanların dostu olmaktan kıvanç duymaktaydı. Son anına kadar bizleri savunmak için sesini yükseltti. Çünkü, Fransız gençliği kadar özgürlüğün de savunmaya ihtiyacı vardı, bir büyük hafta savaşından sonra bile.[15] Ölümünden beş gün önce, Meclis kürsüsünü, yurtseverce sözleriyle çınlatıyordu. B. Constant, devrimimizin ilkeleri ve sonuçları (etkileri) uğrunda savaşarak can verdi. Bütün bir halk, haklarını savunan insanın ölümlü bedenine eşlik edecek, son barınağına kadar. Okullar, kendi dostlarına özel bir cenaze töreni borçludurlar, minnet ve saygı borçludurlar. Pazar sabahı, saat tam 9'da, bütün yoldaşlarını Pantheon'da toplan-

maya çağırıyorum. Benjamin Constant'nın cenazesine saygı göstermek için, silahları olanlar, onları kuşanıp geleceklerdir.

Louis-Auguste Blanqui
Hukuk Öğrencisi

Not: General Lafayette bu toplantıya izin verdiğini bildirdi. Genelkurmayına bağlı bir subay, yarın aramıza katılacaktır.

Mevsimler Derneği'ne Kabul Formülleri

(1830)

Derneğe kabul edilecek olan kimse, gözleri bağlı olarak alınır içeriye.

Başkan, tanıtıcıya: Bize getirdiğin yeni kardeşin adı nedir...

Derneğe alınacak kimseye: Yurttaş (.....), yaşın kaç? Ne iş görürsün? Doğum yerin? Oturduğun yer? Geçimini neyle sağlarsın?

Şu anda yaptığın başvuru, yüklendiğin şey (görev) üstünde düşündün mü? Hainlerin ölümle cezalandırıldığını biliyorsun değil mi?

Öyleyse, and iç bakalım, burada olup bitenleri kimselere söylemeyeceğine!

Başkan aşağıdaki soruları sorar:

1. Krallık ve krallar üstüne ne düşünüyorsun?

— Kaplan öbür hayvanlar için ne denli tehlikeli ise, krallar ve krallıklar da insanlar için o denli tehlikelidir.

2. Kimler aristokrattır bugün?

— Aristokrasi 1830'da ortadan kaldırıldı. Onun yerini para aristokrasisi aldı. Kendinden önceki kadar açgözlüdür o da.

3. Sadece krallığı devirmekle yetinmeli mi?

— Bütün aristokratları devirmek, bütün ayrıcalıkları ortadan kaldırmak gerekir.

4. Onun yerine ne koymalı?

— Halkın halk eliyle yönetimini, yani Cumhuriyeti.

5. Ödevlerini yerine getirmeden birtakım haklara sahip olanlar, şimdiki aristokratlar gibi, halktan sayılırlar mı?

— Hiçbir zaman sayılmamalıdırlar. İnsan bedeni için kanser neyse, toplumsal beden için aristokratlar odur. Toplumsal bedenin adaletli bir duruma kavuşmasının ilk koşulu, aristokrasinin yok edilmesidir.

6. Devrimin hemen ertesinde, halk kendi kendini yönetebilir mi?

— Toplumsal durum kangrenli olduğu için, onun sağlıklı bir duruma kavuşması kahramanca devalar gerektirir. Halkın, bir süre için, devrimci bir iktidara ihtiyacı olacaktır.

7. Kısacası, ilkelerin nelerdir?

— Krallığı ve bütün aristokrasiyi ortadan kaldırmak onların yerine Cumhuriyeti, yani eşitlik yönetimini koymak. Ama, bu yönetime geçmek için, halkı, haklarını koruyabilecek duruma getirecek olan devrimci iktidar gereklidir...

Yurttaş, dile getirdiğin ilkeler, insanlığı, kendisi için saptanan amaca götürebilecek biricik ilkeler, biricik doğru ilkelerdir. Ama bu ilkelerin gerçekleşmesi kolay değildir. Düşmanlarımız kalabalık ve güçlüdürler. Bütün toplumsal güçler buyrukları altındadır. Biz

cumhuriyetçilerin, adları bile yasaklanmıştır. Bizim, cesaretimizden ve hakkımızdan başka bir şeyimiz yok. Henüz vakit geçmemişken, safımıza katılmakla gireceğin bütün tehlikeler üstünde iyice düşün! Parasız pulsuz kalmak, özgürlüğünü yitirmek, belki de ölmek var işin içinde. Bunlara meydan okumaya kararlı mısın?

Yanıtın, bizim için, gözüpekliğinin kanıtıdır. Kalk ayağa yurttaş, şu andı iç:

"Cumhuriyet adına and içiyorum, bütün krallara, bütün aristokratlara, insanlığa baskı yapan bütün zalimlere sonsuz bir kin besleyeceğime; halka candan bağlılık, aristokratlar dışında bütün insanlara kardeşlik duyguları besleyeceğime and içiyorum. Hainleri cezalandıracağıma and içiyorum. Bu uğurda canımı vermeye, hatta darağacını boylamaya razıyım. Eğer bu özveri, halk egemenliği ve eşitliğin kurulması için gerekli ise..."

Başkan, onun eline bir hançer verir:

"Bu andımı bozarsam, hainler gibi ölüm cezasına çarpılayım, bu hançerle delik deşik edileyim. Herhangi bir kimseye, hatta -dernek üyesi değilse- en yakın akrabalarıma, en ufak bir şey açıklarsam, bir hain gibi işlem görmeyi kabul ediyorum."

Başkan: Yurttaş, otur. Dernek, andını kabul etti. Şimdi derneğin bir üyesisin. Bizimle birlikte, halkın kurtuluşu uğrunda çalış.

Yurttaş, aramızda kimse adını ağzına almayacak. İşte senin işlikteki kayıt numaran! Kendine silah, cephane sağlayacaksın. Derneği yöneten komite, silaha

sarılacağımız ana kadar gizli kalacaktır. Yurttaş, senin ödevlerinden biri, derneğin ilkelerini yaymaktır. Candan yürekten özverili, diline sıkı yurttaşlarla tanışırsan, bize tanıtmalısın onları.

Derneğe alınan kişi, aydınlanmıştır.

Komite'nin Mevsimler Derneği'ne Seslenişi

Paris, 12 Mayıs 1839.

Yurttaşlar, silah başına!

Zorbalar için kaçınılmaz (*fatal*) saat çalmıştır. Tuileries'deki zorba, halkın canına okuyan açlıkla alay ediyor. Ama, işlediği suçlar her türlü ölçüyü aşmıştır. Cezalarını göreceklerdir sonunda.

İhanete uğrayan Fransa, boğazlanan kardeşlerimizin kanı, bağırıyor sizlere, öç almanızı istiyor sizden. Korkunç bir öç olsun diyor. Çünkü öç almakta çok geç kalınmıştır. Sömürü kalksın artık ortadan; eşitlik krallıkla aristokrasinin karman çorman yıkıntıları üzerine otursun yengiyle.

Geçici hükümet, savaşımı yönetmek için asker şefler seçmiştir. Sizlerin safından çıkmıştır onlar. Peşlerinden gidin onların. Sizleri başarıya ulaştıracaklardır onlar.

Seçilenler şunlardır:

Başkomutan: *Auguste Blanqui.* Cumhuriyet ordusunun tümen komutanları: Barbès, Martin-Bernard, Guignot, Meillard, Nétré.

Ey halk, ayağa kalk! Düşmanların, kasırga karşısında toz olup kaybolacaklardır ortalardan. Zorbalığın, aşağılık uyduların, gönüllü suç ortaklarının hak-

kından gel, yok et onları. Ama, senin bağrından çıkan, sana karşı silahlarını çevirmeyecek olan askerlere elini uzat!

İleri! Yaşasın Cumhuriyet!

Geçici Hükümet Üyeleri:

BARBÈS, VOYER, D'ARGENSON, AUGUSTE BLANQUI, LAMENNAİS, MARTİN-BERNARD, DUBOSC, LAPONERAYE.

II

BLANQUI İKİNCİ CUMHURİYET DÖNEMİNDE (1848-1852)

25 Şubat 1848 Söylevi[16]

...

Fransa, Cumhuriyetçi değil. Başarılan devrim mutlu bir sürprizdir, ne fazla, ne eksik. Bugün, politik alanda hüküm giyerek burjuvazinin gözünde tehlikeli sayılan kimseleri iktidara getirmek istersek, taşra korkulara kaplır, Terreur'ü, Convansiyon'u anımsayıp, kaçak kralı geri çağırmaya kalkar belki de. Muhafız alayı, aslında istemeye istemeye suç ortağı olmuştu sadece. "Yaşasın Cumhuriyet" bağırtılarıyla yapılmasına göz yumduğu şeyleri, yarın bozabilecek olan birtakım korkak tüccarlardan oluşmaktadır o. Hôtel de Ville'in adamlarını bırakın yetersizlikleri içinde kalsınlar: Güçsüzlükleri, çöküşlerinin şaşmaz belirtisidir. Ellerinde bir günlük bir güç var. Bizim elimizdeyse halk var, halkı, tıpkı eskiden Jacobinlerin örgütlediği gibi, örgütleyebileceğimiz kulüpler var. Birkaç gün daha beklemesini bilelim; o zaman devrim bizim olacaktır! Gece karanlıklarında hırsızlar gibi, iktidarı zorla ve bir çırpıda ele geçirirsek, gücümüzün ne kadar süreceğini kim söyleyebilir bize? Bizim altımızdaki, benzeri yollarla yerimizi ele geçirmeye can atan enerjik ve gözü yükseklerde insanlar olmayacak mı? Bize gerekli olan o uçsuz bucaksız halktır, başkaldıran kenar mahallelerdir, yeni bir 10 Ağustos'tur. Hiç değilse, devrim gücünün saygınlığını kazanmış oluruz böylece.

Kızıl Bayrak İçin

(26 Şubat 1848)

'93'lerde değiliz artık! 1848'deyiz!

Üç renkli bayrak Cumhuriyet'in bayrağı değildir. Louis-Philippe ve krallığın bayrağıdır o. Transnonain Sokağı'ndaki, Vaise ve Saint-Etienne mahallelerindeki kıyımlara bu üç renkli bayrak önderlik etti. 20 kez işçilerin kanlarına bulandı.

Halk, '48'in barikatlarında kızıl renkli bayrakları çekti, tıpkı 1832 Haziranı'nda, 1834 Nisanı'nda, 1839 Mayısı'nda olduğu gibi. Halk, bozgunu da yengiyi de onlarda kutsadı. Kızıl bayraklar artık onun bayraklarıdır.

Daha dün, evlerimizin önünde şanla şerefle dalgalanmaktaydılar.

Bugün gericiler, çamurlara atıyor, iftiralarla soldurmaya çalışıyorlar onları alçakça.

Kana bulanmış bir bayraktır o, diyorlar. Kızılsa rengi, onu Cumhuriyetin bayrağı yapan şehitlerin kanlarına bulandığı için kızıldır.

Bu bayrağın ortadan kaldırılması halka hakarettir, ölülere saygısızlıktır. Belediye Muhafız Alayı'nm bayrağı, ölülerin mezarlarına gölgelik edecektir.

Gericiler çoktan gemi azıya aldılar bile. Vurkırlarından belli oluyor bu. Kralcıların fesat yuvaları-

na bağlı kimseler sokak sokak dolaşıp kızıl bayrağa hakaret ediyor, yıldırılar savuruyorlar, yurttaşların yakalarından kızıl renkleri söküp atarak.

İşçiler! Can veren sizin kendi bayrağınızdır. İyi dinleyin beni! Cumhuriyet de onun akibetine uğramakta gecikmeyecektir.

Cumhuriyetçi Merkez Derneği'nin Hükümete Seslenişi

(2 Mart 1848)

...

Var gücümüzle umut ediyoruz ki, 1848 barikatlarından çıkan hükümet, kendinden önceki hükümete uyarak, bir baskı yasası koymayacaktır. Bu düşünce ile, geçici hükümete, o [güzelim] "Özgürlük! Eşitlik! Kardeşlik!" istencesinin [sahiden] gerçekleşmesi yolunda yardımlarımızı sunuyoruz.

[Onun için], halkın kazandığı başarının sonucu olarak, hükümetin şunları [hemen] karar altına almasını istiyoruz:

1. Tam ve sınırsız basın özgürlüğü.

2. Güvenlik akçasının, pul ve posta ücretlerinin kesin olarak kaldırılması.

3. Bütün düşünce ürünü eserlerin, herhangi bir kısıtlama veya engelleme, önceden izin alma gereği olmaksızın, bütün yollarla, afiş, ayak satıcılığı, tellaklıkla, tam bir özgürlük içinde dolaşımı.

4. Basımcıların çalışma özgürlüğü ve bu konudaki bütün ayrıcalıkların kaldırılması.

5. Yazarı belli olan bütün yapıtlar için, basımcıların tam sorumsuzluğu.

6. Ceza Yasası'nın 291. maddesiyle, 9 Nisan 1834 yasasının kaldırılması; 25 Şubat 1848'den önce çıkarı-

lan, dernek kurma ve toplantı hakkını, mutlak ve zaman aşımına uğramaz hakkını sınırlayabilen ya da engelleyebilen yasaların, buyrukların, kararnamelerin, kral buyrultularının ya da yönetmeliklerin kesin olarak yok sayılması.

7. Son üç yönetim döneminin yargıç ve savcılarının görevden uzaklaştırılması, onların yerine geçici olarak avukatlarla noterlerin getirilmesi vb...

Seçimlerin Ertelenmesi İçin İlk Dilekçe[17]

(6 Mart 1848)

Yurttaşlar, Ulusal Meclis'in hemen seçilmesi, Cumhuriyet için bir tehlike olabilir.

60 yıldan beri, karşıdevrim tek başına sesleniyor Fransa'ya. Vergi yasalarıyla susturulan basın, toplumun ancak yüzeyine ulaşabilmiştir. Yığınların eğitimi, sözlü öğretimle sağlanmıştır. Bu öğretimse, her zaman Cumhuriyet düşmanlarının elinde kalmış ve kalmaktadır.

Yenilmiş partilerin [özellikle köylerdeki] önemli kişileri, [özellikle köylerde] halkın dikkatini çekmişlerdir tek başlarına. Demokratik davaya kendilerini adamış insanları ise, halk hemen hemen tanımamaktadır. Seçim özgürlüğü ancak görünürde kalacak, elbirliği eden bütün düşmanca etkiler, halkın dileğini çarpıtacaktır ister istemez.

Denebilir ki, büyük bir meclis gözüyle bakılan ulus, karşı çıkıcıları olmayan bir inanışın baskısı altında oy verecektir. Bu bir haksızlık, dahası, bir tehlikedir. Çünkü, bu inanış krallıktan başka bir şey değildir.

Halk Meclislerinin (*comices*) toplantıya çağrılmasını bağıra çağıra isteyenler kimlerdir? Cumhuriyetin

açıktan açığa düşmanları, onunla [her zaman] kıyasıya savaşmış olanlar, ona [bir onur yarası olarak] katlananlar ve onu beşiğinde boğmak için, aşırıya kaçan sadeliğine bel bağlayanlar.

Fransa'nın önünde büyük bir komedya oynanmaktadır. Bu oyuna gelecek miyiz yurttaşlar? Zor karşısında eli kolu bağlı kalan düşmanlarımız, kurnazlığa sığınıyorlar. 30 yıllık baskının meyvelerini zamanında toplamak istiyorlar.

Düşünün hele yurttaşlar! 24 Şubat'ın eseri yok olamaz. Düşüncesizce olduğu ölçüde kancıkça bir acelecilik, gerici bir Meclis belası getirecekse eğer, Cumhuriyet geri çekilmeyecektir. Böylesi bir kavganın yıkımını önleyin akıllı tutumunuzla!

Unutmayın ki, yarın yapılacak seçimlerle, beş ay sonra yapılacak seçimler arasında bir uçurum vardır. Bu uçurumu kapatmak, tartışmalarımıza bağlıdır. Oy, bugün bir sürpriz olur, bir yalan dolan olur.

Oy, serbest bir tartışmayla bir gerçek olabilir ancak. Ama bu tartışma bir günün eseri olamaz.

Onun için, seçimlerin süresiz ertelenmesini ve eyaletlere, demokrasi ışığını götürmekle görevli yurttaşların gönderilmesini istiyoruz.

Seçimlerin Ertelenmesi İçin İkinci Dilekçe

(14 Mart 1848)

Yurttaşlar, Kurucu Meclis ile muhafız alayı seçimlerinin ertelenmesini istiyoruz. Bu seçimler gülünç olur.

Paris'te çok az işçi seçim listelerine alınmıştır. Oy sandıkları burjuvaların oylarını alacaktır sadece.

Kentlerde, uzun baskı ve yoksulluk yıllarının boyunduruğu altında yetişen işçi sınıfı seçime ya hiç katılmayacak ya da efendileri götürecektir onları oylamaya, gözleri kör bir hayvan sürüsü gibi.

Köylerde, bütün etki ve güçler din adamlarıyla soyluların elindedir. Çok ustalıkla sürdürülen bir zorbalık, insanları birbirinden uzaklaştırma sistemiyle, yığınların yüreğindeki bütün doğallıkları, içtenlikleri yok etmiştir. Birer serf derekesine inmiş (düşmüş) olan zavallı köylüler, kendilerini ezen ve sömüren düşmanlar için birer basamak olacaklardır.

Zorbaların, cinayetlerinin meyvelerini böylece toplayabileceklerini düşündükçe ruhumuz tiksintilerle doluyor. 11 kişiyi kendi mutluluklarına ihanet ettirmek, toyluklarından yararlanıp köleliklerini onlara onaylatmak büyük bir saygısızlıktır. Şubat barikatlarına çok küstahça meydan okumaktır bu.

Halk bilmiyor: Bilmesi gerek. Ne bir günün eseri-

dir bu, ne de bir ayın. Karşıdevrim 50 yıldır tek söz sahibi olup dururken, halka, belki bir yıllık özgürlük vermek çok mudur? O halk ki, Meclis kürsülerinin sadece yarısını istemektedir. Üstelik, düşmanının ağzını da kapatmayacaktır eliyle.

En küçük kulübelere kadar aklın ışığı girmeli; işçiler köleliğin yere eğdiği alınlarını havaya kaldırmalı; egemen kastların, kafalarına basa basa yarattıkları bu bitkinlik, bu uyuşukluktan silkinip kurtulmalıdırlar.

Korkularımız kuruntudan başka bir şey değildir demeyin! Seçimler gerçekleşirse, gerici bir seçim olacaktır bu. Bütün dünya bunu haykırmakta. Uzun süreli egemenliği sayesinde örgütlü tek parti olan kralcı parti, dolaplar düzenler, baştan çıkarmalar, toplumsal etkilerle egemen olacaktır seçimlere. Seçim sandıklarından yengiyle çıkacaktır.

Bu yengi, savaş demek olacaktır. Çünkü, Fransa'nın yüreği ve beyni olan Paris, geçmişin saldırısı karşısında gerilemeyecektir. Düşünün hele bir, Paris halkı ile, ulusu temsil ettiğini sanan ama aslında temsil etmeyen bir Meclis arasındaki çatışmanın korkunç sonuçlarını! Çatışma korkunç olacaktır, çünkü yarınki seçim bir sürpriz, bir kandırmaca olacaktır.

Ölçülü davranışınız Fransa'yı böylesi tehlikelerden esirgesin. Bırakın halk cumhuriyeti doğsun. Krallığın boğucu kundak bezlerinde hapsedilmiş durumdadır o hâlâ.

Seçimlerin ertelenmesi! İşte Parislilerin yükselen sesi!

Hükümete Sesleniş

(17 Mart 1848)[18]

Yurttaşlar, halk geçici hükümetin bir bölüğünün gerici eğilimlerinden yakınmaktadır. Onun isteği şu ki: Barikatlar üstünde başlayan iktidar, devletin dizginlerini sıkı sıkıya tutsun elinde ve Cumhuriyet'in geleceğini tehlikeye sokabilecek duraksamaları, çekişmeleri kesip atsın.

Halk, geciktirilmeden şu önlemlerin alınmasını istiyor: 1. Paralı asker birliklerinin başkentten uzaklaştırılmasını; 2. Muhafız alayı ve Kurucu Meclis seçimlerinin ertelenmesini. Fransa'nın kafası ve yüreği olan Paris, halkça, bütün halkça korunmalıdır.

İmdi, bazı kötü niyetli kimselerin isteğiyle, işçilerin büyük bölüğü yoklama defterlerinde henüz kayıtlı değiller ve subayların seçimine katılamayacaklar. Doğru değil bu. Birbirine kenetli aristokratlarla Louis-Philippe'e bağlı görevlilerin tekelci etkisi altında Ulusal Meclis'in seçilmesi doğru ve haklı değil.

Bununla birlikte, olacak olan budur işte, eğer seçimlerin ertelenmesi, halk partisine karşı 50 yıldan beri yığınların siyasal eğitimini zorla tekellerine geçirmiş olan gerici fesat yuvalarından yayılan önyargıları, iftiraları ortadan kaldırma olanağı sağlamazsa.

Yarının seçimi serbest olmayacaktır. Birtakım üs-

tünlükleri olan düşmanlar, halkların büyük bölüğünü Makyavelcilikleriyle çoktandır boyunduruğa alıştırmış olan düşmanlar, zorla buyrukları altına alacaklardır onu.

Gerici bir meclisin varlığı, güvenliği yeniden kuracak yerde, kredi ve ticaret işlerini yıkıma sürükleyebilir, azgın bir içsavaş başlatarak.

Halk, hükümetinden rica ediyor, bu yıkımı önlemesini, sağlam ve etkili bir yönetimle, gelecekteki Ulusal Meclis için cumhuriyetçi bir bağdaşıklık hazırlamasını istiyor ondan, öyle bir bağdaşıklık ki, çalışmalarına hayırlı sonuçlar sağlayabilsin tek başına.

Halk, kralcı partilerin girişim ve dolaplarına karşı hükümeti bu yolda desteklemeye hazırdır.

Paris'in Demokratik Kulüplerine

(22 Mart 1848)

Cumhuriyet bir aldatmaca olurdu, eğer, bir hükümet biçimi yerine bir başkasını koymaktan başka bir şey olmasaydı. Sözcükleri değiştirmek yetmez, durumları değiştirmek gerekir.

Cumhuriyet demek, emekçilerin özgürlüğe kavuşması demektir; sömürü saltanatının sonu, emeği sermayenin zorbalığından kurtaracak yeni bir düzenin ortaya çıkışı demektir.

Özgürlük! Eşitlik! Kardeşlik! Büyük yapıların alınlıklarında parıldayan bu sözcükler (*devise*), boş bir opera dekoru olmamalıdır.

Oyuncağa gerek yok! Çocuk değiliz artık. İnsanın ekmeği olmazsa, özgürlüğü de yoktur. Aşırı yoksulluğun yanı başında bolluk bir rezalet halini alırsa, eşitlik diye bir şey de yoktur. İşçi kadınlar, çocuklarıyla birlikte, aç susuz, sarayların kapılarında sürünürse, kardeşlik diye de bir şey yoktur. İş ve ekmek! Halkın hayatı sermayenin korku ve kinlerinin oyuncağı olarak kalamaz.

İlkelerimizi paylaşan halk derneklerini, üçer delege seçmeye çağırıyoruz. Bunlar, 26 Mart Pazar günü, sabah 11'de, Sorbonne'un yanında, Poiriers Sokağı'ndaki Konferans Salonu'nda, Seçim Merkez Komite-

si'nde toplanacaklardır. Yalnız kulüp üyeleri kabul edilecektir. Delegeler, kendi derneklerinden alacakları yetki belgelerini yanlarında bulunduracaklardır.

İnanç Açıklaması

(30 Mart 1848)

Krallık gibi Cumhuriyet de köleliği gizlice barındırabilir bayrağı altında.

Isparta, Roma, Venedik, bozuk ahlaklı ve ezici birer oligarşiydi. Birleşik Amerika'da bir kurumdur kölelik.

"Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik" formülü bir aldatmaca olabilir, tıpkı "Bütün Fransızlar yasa önünde eşittirler" diyen ünlü yasadaki aldatmaca gibi.

Sermayenin zorbalığı, ordu ve kilise zorbalığından daha acımasızdır. Şubat Devrimi'nin amacı, bu zorbalığı yok etmektir. Bu amaç aynı zamanda Cumhuriyetçi Merkez Derneği'nin de amacıdır ve derneğin her üyesi, bu amaç gerçekleşinceye kadar onun peşinden koşmaya söz vermektedir.

Halka Çağrı

(25 Şubat 1851 Söylevi) [19]

Hangi gizli kayalık korkutuyor yarının devrimini? Dünkü devrimin çarpıp parçalandığı kayalık, halk hatipleri kılığına bürünen burjuvaların halkın gözündeki o iğrenç saygınlıkları.

Ledru-Rollin, Louis Blanc, Crémieux, Marie, Lamartine, Garnier-Pagès, Dupont (de l'Eure), Flocon, Albert, Arago, Marrast![20]

Hüzün verici liste! Demokratik Avrupa'nın bütün kaldırımlarına kanlı harflerle yazılan uğursuz isimler!

Devrimi öldüren geçici hükümettir. Bütün yıkımların, binlerce kurbanın kanlarının sorumluluğu onun başı üstüne yüklenmelidir.

Gericilik, demokrasiyi boğarak, mesleğinin gereğini yapmıştır. Suç, halkın güvenerek kendine önder olarak seçtiği, onu gericilerin eline bırakan hainlerdedir.

Acınası hükümet! Bağrışmalara, yalvarmalara rağmen 45 santimlik vergiyi koyuyor, umarsız köylüleri ayağa kaldırarak.

Kralcı kurmayları, kralcı yargıçları, kralcı yasaları yerli yerinde tutuyor. Ne ihanet!

Hükümet, 16 Nisan'da Paris işçilerinin üzerine

yürüyor. 27 Nisan'da Limoges işçilerini hapislere atıyor, Rouen işçilerini kurşunlatıyor, bütün cellatlarını zincirden boşanmışcasına salıyor ortalara. Bütün içten cumhuriyetçileri aldatıyor, izleyip kovalıyor. İhanet! İhanet!

Devrimi hemen hemen yok etmiş olmanın bütün korkunç yükü, onun, yalnız onun eseridir.

Büyük suçlulardır bunlar! En suçluları da, kürsü söylevleriyle aldatılan halkın "kılıcım da kalkanım da sizsiniz" dediği, geleceği üzerinde tek söz sahibi diye coşkuyla ilan ettiği kimselerdir.

Halkın gelecekte başarıya ulaşacağı gün, yığınların unutkan bağışlayıcılığı, vekillik görevlerine karşı büyük kusurlarda bulunmuş olan bu adamlardan birinin başa geçmesine göz yumarsa eğer, vay halimize! İkinci bir kez devrimin canına okunmuş demektir bu.

İşçiler bu adamların listesini her an gözlerinin önünde bulundurmalıdırlar. Eğer bunlardan bir tanesi, evet bir tanesi, ayaklanmanın içinden çıkan hükümette görülürse, hep bir ağızdan "İhanet!" diye bağırmalıdırlar.

Söylevler, vaazlar, programlar, aldatmaca, yalan dolandan başka bir şey olmayacaktır. Aynı hokkabazlar yeniden gelirlerse, aynı av çantasıyla aynı oyunu oynamak için geleceklerdir. Daha da azgın bir gericilik zincirinin ilk halkasını oluşturacaklardır. Bir kez daha ortalarda görünmeyi göze alırlarsa eğer, Allah belalarını versin, binbir belaya çarpılsınlar! Onların ağına düşecek olan avanak halk yığınlarına yazıklar olsun!

Şubat günleri dalaverecilerinin Hôtel de Ville'den bir daha geri dönmemecesine dehlenmeleri yetmez. Yeni hainlere karşı uyanık olmak da gerekir.

Proleterlerin iktidara getirdiği yöneticiler:

1. Burjuva muhafızlarını toptan silahlandırmazlarsa;

2. Bütün işçileri ulusal milis olarak silahlandırıp örgütlenmesini anında sağlamazlarsa, hainlik etmiş olurlar.

Kuşkusuz, gerekli birçok önlemler daha var. Ama bunlar, o ilk eylemden çıkacaklardır kendiliğinden, halk için bir ön güvence, tek güvenlik inancası olan eylemden.

Burjuvaların elinde bir tek silah kalmamalıdır. Bunun dışında, kurtuluş diye bir şey yoktur!

Bugün halk yığınlarının sevgisini kendilerinden yana çekmeye çalışan öğretiler, iyilik ve rahatlık doğrultusunda verdikleri sözleri gerçekleştirebilirler, ama asıl avı bırakıp onun gölgesinin peşine düşmemek koşuluyla.

Bu verilmiş sözler, yürekler acısı bir başarısızlığa varabilirler, eğer halk kuramlara sıkı sıkıya bağlanıp, güvence altına alınan bir tek pratik öğeyi, yani, gücü bir yana atmazsa.

Silaha sarılma ve örgütlenme! İşte, eylemin kesin öğesi, yoksulluğa son vermenin ciddi yolu! Kimin elinde silah varsa, onun ekmeği de var demektir. Süngüler önünde yerlere kapanıyor insanlar. Silahsız kalabalıklar silinip süpürülüyor. Silahlanmış işçileriyle ayağa kalkıp diklenen Fransa. İşte, sosyalizmin ortaya

çıkışı!

Silahlı işçilerin karşısında, engeller, diretmeler, olanaksızlıklar, hepsi, hepsi kalkacaktır ortadan.

Ama, sokaklarda gezip eğlenen, özgürlük ağaçları diken, avukatların tumturaklı cümleleriyle vakit geçiren proleterler için, önce boş vaatler sonra küfürler, en sonunda da mitralyözler ve her zaman için yoksulluk olacaktır!

HALK SEÇSİN SEÇECEĞİNİ

Belle-Ile-en-Mer Hapishanesi, 10 Şubat 1851.

Maillard'a Mektup[21]

Belle-Ile, 6 Haziran 1852

Aziz yurttaşım, size karşılık vermekte acele etmedim, hiç değilse görünürde benimkilere genellikle uymayan düşüncelerinizi incitmek korkusuyla. Ama, diretiyorsunuz, hatta benim suskunluğumu birtakım kişisel hoşnutsuzluk nedenlerine bağlar görünüyorsunuz. Hayal gücünüzün gelişigüzel işlemesine olanak vermek istemiyorum, madem ki istiyorsunuz, düşüncelerimi söyleyeceğim size. Temel nokta üzerinde anlaşıyoruz, yani, eninde sonunda, devrim demek olan pratik çareler üstünde. Ama, pratik çareler ilkelerden çıkarlar, insanlarla nesnelerin değerlendirilmesine bağlıdırlar. İşte, burada ayrılıyoruz birbirimizden. Siz, öğretilerin başını çekenleri suçluyorsunuz; korkaklar, filozoflar, avukatlar, parti bölünmeleridir bunlar sizce.

Bütün bu nedenler içinde yalnız bir tanesini kabul ediyorum, avukatları. Onları da avukat olarak değil, devrimi yutan, sindiremeyince de onu altından üstünden kusan şu düzenci güruhunun hatırı sayılır bir bölümü olarak. Satılmışlar, inanın bana, hiçbir şeyi yok etmek, değiştirmek istemiyorlardı. Tam tersine, bir tek amaçları, bir tek istekleri vardı onların: *Korumak*, mevkilerini korumak. Onları aptal sanıyorsu-

nuz ama, hiç de aptal değiller. Herkes burada yanılıyor işte. Niyetlerini suçlayacak yerde, akıllarını suçluyorlar, böylece de, yeni bir dolap düzenin yolunu hazırlamış oluyorlar. Politikanın bütün bütün düzenbazlıklarıyla ilgisini kesmiş insanların, mesleğin abc'si üzerinde böylesine göz göre göre yanılacaklarına nasıl inanabiliriz? Bunlar devrim yapmadılarsa, yapmak istemediklerinden yapmadılar. Onların ihaneti bir uyuşukluk buldu karşılarında, hepsi bu. Sonunda tavanın sapına sarıldılar. Kendilerine de bir şeyler kızartmak istediler. Onların aptallığı, uzun süre kazanacaklarını hayal etmiş olmalarıdır. İktidarların onarılmaz kusurudur bu. Hepsi de kendilerini ölümsüz sanırlar.

Suçlular listesinden korkaklarla filozofları siliniz. Şubat günlerinde, kimsecikler korkmadı, yağmada kendi payını yitirmektenkorkanlardan başka korkan olmadı. Filozoflarsa, başımıza gelen belalarda suçları yoktur onların. Hemen her zamandan daha çok bugün filozof olmak gerekiyor. Ekol yöneticilerine gelince, onlara yöneltilen suçlamalar, entrikacı fesat yuvalarının yaptığı kalleşliklerden bir tanesidir. Ekol önderleri diye adlandırılanlar kimlerdir? Dünyayı, adalet ve eşitlik temeli üzerinde yeniden kurmayı amaçlayan çeşitli toplumsal öğretilerin bellibaşlı yaratıcıları, hiç değilse savunucularıdır. Sosyalizm, bu öğretilerin potasından çıkması gereken yeni bir düzene olan inançtır. Bu öğretiler, birçok noktada çatışma halindedirler kuşkusuz. Ama, hepsi de aynı amaç peşindedirler, özlemleri aynıdır. Hepsi, başta gelen sorun-

larda anlaşmaktadırlar. Çabalarından bir sonuca çoktan varılmıştır. Bu sonuç, henüz iyice belirlenmemekle birlikte, halk yığınlarının ruhuna işlemiş, onların inancı, umudu, bayrağı olmuştur. Sosyalizm, halkı baştan ayağa saran ve sarsan bir elektrik akımıdır. Halklar; bu öğretilerin yakıcı soluğu ile çalkanır, alevlenir ancak. Bugün bu öğretiler, düzencilerin en korktukları şeydir, çok geçmeden, de, bencilliğin mezarı olur inşallah. Bunca lanetlere uğrayan okul yöneticileri, işin aslını ararsanız, ilk devrimcilerdir, tıpkı, halkı coşturup onu kasırgalara salan güçlü düşüncelerin propagandacıları gibi. Yanılmayın sakın! Sosyalizm devrim demektir. Devrimden başka bir şey değildir o. Sosyalizmi kaldırın ortadan, halk ateşi söner, sessizlik ve karanlıklar kaplar Avrupa'yı.

Demokrasi parçalandı diye yakınıp duruyorsunuz. Bununla anlatmak istediğiniz kişisel kinler, kıskançlıklar, mevki kapma yarışları ise, bunların kökünü kurutma işinde size katılıyorum. Davamızın baş belasıdırlar. Ama bu, partiye bağlı özel bir yara değildir. Düşmanlarımız da, bizim gibi, acısını çekmektedirler bunun. Bunlar, saflarımızda daha bir gürültü patırtıyla çıkıyorlarsa ortaya, demokratik dünyanın daha açık yürekli, daha gizlisiz saklısız töreleri dolayısıyla çıkıyorlar. Bu kişisel kavgalar aslında, insanoğlunun güçsüzlüğünden kaynaklanmaktadır. Buna boyun eğmek ve insanları oldukları gibi kabul etmek gerekir. Doğadan gelme bir eksikliğe kızmak, aptallık değilse bile, çocukluktur. Sağlam kafalar, kimsenin ortadan kaldıramayacağı, ama, herkesin kaçınabileceği

ve atlatabileceği bu engeller arasında gemilerini yürütmesini bilirler. Zorunluluklara katlanmasını bilelim, kötülükler karşısında hayıflanmakla birlikte, yürüyüşümüzü yavaşlatmayalım. Tekrar ediyorum, gerçek politika adamı bu engelleri hiçe sayar, yolunu kaplayan çakıllara bakmadan dosdoğru ilerler. Böylece, sözünü ettiğiniz çeşitli ekoller arasındaki karşılıklı suçlamalar -bunlara çok önem vermiyorsanız eğer- bana, zavallı oldukları kadar gülünç de geliyorlar. Proudhoncularla komünistler, karşılıklı dalaşlarında da gülünçtürler. Öğretilerindeki çeşitliliğin büyük yararını anlamıyorlar. Her ayrıntının, her ekol görevinin, büyük devrim dramında oynayacak rolü vardır. Sistemlerdeki bu çokluk size kötü görünüyorsa eğer, o zaman gerçeklerin en su götürmezini, yani "aydınlık ancak tartışmalardan doğar" gerçeğini tanımazlıktan gelmiş olursunuz. Bu kuramsal tartışmalar, bu ekol uyuşmazlığı, Cumhuriyetçi partinin en büyük gücüdür. Öbür partilere olan üstünlüğünü sağlayan budur, hareketten yoksun, o eski değişmez biçimlerinde taşlaşmış olan partilere. Bizler, yaşayan bir partiyiz. Devinim, yaşanmışlık, görüp geçirmişlik ve hayat var bizde. Öbürleri, cesetlerden başka bir şey değildirler. Eski bir mezarın üstüne konan bir taş heykel olacak yerde, etinizle kemiğinizle yaşamaktan mı yakınıyorsunuz yani?

Gelelim inanç açıklamasına: *Cumhuriyetçi devrimci* olduğunuzu söylüyorsunuz. Sözcüklerin tuzağına düşmemeye ve aldanmamaya dikkat edin! *Devrimci*, hatta *cumhuriyetçi* bile olmayan, devrime de Cumhuri-

yete de ihanet eden, onları yok eden insanlardır asıl bu ünvanı benimser görünen. Bu unvanı, o aforoz ettikleri sosyalizm adına karşıt olarak alıyorlar. Ama, halk rüzgârı bu yana estiği, sosyalizm de başarıya ulaştı ulaşacak olduğu zaman, sosyalist kılığına bürünüp gülünç olmaktan çekinmiyordu bu insanlar. Yenilgilerimiz, sosyalizmin bayrağını yerlere düşürdüğü zaman, bu adamlar, sosyalizmi yadsıdılar, yuhaladılar onu. Ledru-Rollin'in[22], kendisini Proudhon'dan ve Cabet'den daha sosyalist gösterdiği, sosyalizmin Don Kişot'u kesildiği günleri unutmuş değilim. O günler uzaklarda kaldı. Bir sürü savaşımı kaybettik ve ileri öğretiler sahnenin birinci planından uzaklaştırıldı böylece. Bugün Ledru-Rollin ve dostları sosyalizme lanetler savuruyor, başımıza gelen bütün belaları ona yüklüyorlar. Bir yalan, bir alçaklıktır bu.

Ben ne *burjuva*, ne *proleterim*, *demokratım*, diyorsunuz bana. Tanımlanamayan sözcüklerden kaçının. Entrikacıların en gözde araçlarıdır bunlar. Sizin ne olduğunuzu çok iyi biliyorum. Mektubunuzun bazı yerlerinde açıkça görüyorum bunu. Ama, düşüncelerinize yanlış bir etiket yapıştırıyorsunuz, düzenbazların içi boş ama parlak sözlerinden alınma bir etiket. Ama bu sizin ve benim, entirkacıların düşüncelerine pek uymayan aynı düşünceleri taşıdığımızı adamakıllı ayırt etmemizi engelleyemiyor. "Ne *proleter*, ne *burjuva*! Ama *demokrat* " özdeyişini, o güzel özdeyişi icat eden onlardır. Rica ederim söyleyiniz bana, ne demektir demokrat? Belirsiz, bayağı, kesin anlamdan yoksun, lastikli bir sözcüktür bu. Bu bayrak altında

hangi kanı, hangi düşünce vardır ki, kendine bir yer bulmayı başarmasın? Herkes *demokrat* geçiniyor, özellikle aristokratlar. Bay Guizot'nun[23] da demokrat olduğunu bilmiyor musunuz? Sinsiler, düzenbazlar hesap kitaplarına uyan bu belirsizlikten hoşnutturlar. Her şeyin dobra dobra açığa vurulmasından nefret ederler. İşte bunun için, *proleter* ve *burjuva* terimlerini yasaklamaktadırlar.

Paris Diktatörlüğü

1848'de apar topar genel oya başvuruş, eni konu düşünülüp danışılmış bir ihanet oldu. 18 Brumaire'den bu yana, basın susturuldu susturalı, taşranın, papazlar sınıfının, memur kafasının ve aristokrasinin kurbanı olduğu biliniyordu. Bu köleleştirilmiş yığınlardan oy istemek, efendilerinden istemek demekti. İyi niyetli Cumhuriyetçiler, kösteksiz bir polemikle vicdanlar tam olarak özgürlüğe kavuşuncaya kadar comice'lerin (halk meclislerinin) ertelenmesini istiyorlardı. Başarırlarsa şimdi başaracaklarına, bir yıl sonraya kalırsa yenilgiye uğrayacaklarına kesin olarak inanan gericiler, büyük korkuya düştüler. Geçici hükümet, kıza öfkelene katlanmak zorunda kaldığı Cumhuriyet'i gericilere teslim etti.

Devrimin hemen ertesinde oylamaya başvurmanın iki amacı, ikisi de utanılası amacı olabilirdi ancak: Baskıyla oy toplamak ya da krallığı geri getirmek. Diyecekler ki, bu bir azınlık ve şiddet onamıdır. Hayır! Süngü ve zorbalıkla elde edilen çoğunluk, bir yurttaş çoğunluğu değil, köleler çoğunluğudur. Bu, iki partiden birini, yalnız 70 yıl boyunca dinlemiş bir mahkeme, gözünü perdeler bürümüş bir mahkemedir. Karşı partiyi de 70 yıl dinlemek bir borçtur kendisi için. Madem, iki parti bir arada davalarını savunamamışlardır, ayrı ayrı yürüteceklerdir davalarını.

Olacakları önceden sezinleyerek, gericilerin o yüze gülücüleri hep şu nakarat üzerine ilahiler döktürüyor ve diyorlar ki: "Partilerin, zaferde, özgürlük arayacak yerde misilleme aramaları bir talihsizliktir". Bu, düzmece bir nakarattır.

1848'de Cumhuriyetçiler, 50 yıllık işkenceleri unutarak, düşmanlarına bol bol özgürlük tanımışlardı.

Durum, bir daha geri dönmemecesine ciddi ve kesindi. Davayı kazananlar, ardı arkası gelmez ve acımasız yakınmalara karşın, girişimi ellerinde tutuyor ve böylece örnek oluyorlardı.

Bütün bunlara yanıt ne oldu? Her şeyin kökünü kazımak. İşleri yoluna koymuşlardı. Emeğin ağzındaki tıkaç kaldırıldığı gün, sermayenin ağzına tıkılacaktır...

'48'de, bir yıllık Paris diktatörlüğü, Fransa'yı ve tarihini son bulmakta olan yüzyılın dörtte biri esirgeyebilirdi. Bu kez, 10 yıl gerekiyorsa, hiç duraksamamalı. Hem, Paris hükümeti, ülkenin ülke tarafından kurulmuş tek yasal hükümeti idi. Paris, kişisel çıkarlarıyla sınırlı bir belediye kenti değil, gerçek bir ulus temsilcisiydi.

Devrimin esenliği için önemli olan, tedbirliliği enerji ile bağdaştırmaktır. Mülkiyet ilkesine saldırı, tehlikeli olduğu kadar yararsızdır da. Kararnamelerle kendini kabul ettirecek yerde, toplumculuk gün ışığına çıkmak için ülkenin özgürce kararlarını beklemeli. Bu kararlar da, genelde, aydınlanmanın yaygınlaşmasından çıkabilir ancak.

Karanlıklar 24 saatte dağılıvermez. Karanlıklar,

düşmanlarımız içinde en direngen olanlarıdır. Gün ışığına çıkmak için 20 yıl yetmez belki. Görgülü, aydın emekçilerimiz, deneyimlerinden geçtikleri için bilirler ki, bir araya gelmenin, birlik kurmanın başlıca, hatta tek engeli cahilliktir. Halk yığınları anlamıyor, anlamadığı için de güvensizlik içine düşüyor. Ne yapalım ki, çok haklı bir güvensizlik bu!

Kan emiciler, yeni maskeler altında sömürüye başlamak üzereler. Belirsiz bir içgüdüyle bu tehlikenin ayrımında olan cahiller, hâlâ emekçilerin saflığına sığınıyorlar. Durumun sakıncalarını, yararlarını bilmiyorlar. Karmaşıklık karşısında ürküveriyorlar... Bununla birlikte, birlik olmanın apaçık yararları, çok geçmeden sanayi işçilerinin gözünü açacaktır. Baştakiler, aydınlanma yolunda çaba sarfedince, birleşme, görülmedik bir hızla gelişecektir.

Güçlükler, kırsal kesimde daha bir zorludur. Önce cahillik ve kuşku, işliklerden çok, köy odalarını sarmaktadır. Köylüyü birlik olmaya iten güçlü zorunluluk ve çıkar güdüleri yoktur...

III

TOPLUMSAL ELEŞTİRİ 'DEN

...

İşbölümünün kaçınılmaz sonucu olan kişisel bağımsızlığın kurban edilmesi birdenbire mi olmuştur? Hayır! Kimse kabul edemezdi bunu. Kişisel özgürlük duygusunda öylesine buruk bir tat vardır ki, hiç kimse onu, uygarlığın yaldızlı gerdanlığıyla değiş tokuş edemez.

Avrupa dünyasının evcilleştirmeye çalıştığı vahşilerde iyiden iyiye görülmektedir bu. Zavallı insanlar, ellerinden giden özgürlük için gözyaşı döke döke kefenlerine bürünüp ölümü köleliğe yeğ tutmaktadırlar. Lüksün, bizlere bunca göz kamaştırıcı görünen şaşılası yanları onları çelmiyor. Bunlar, ruhlarının ve gereksinimlerinin düzeyini aşmakta, yaşayışlarını altüst etmektedir. Bunlara, sadece birer tuhaflık, etlerine ve ruhlarına keskin hançer saplayan düşmanca birer tuhaflık gözüyle bakmaktadırlar. Amerika'nın ıssızlıklarında ya da Pasifik'in kaybolmuş takımadalarında, akmlarımızla şaşkına çevirdiğimiz mutsuz ve ilkel topluluklar, bu öldürücü rastlaşmada yok olup gideceklerdir.

Neredeyse 400 yıldır, bizim şu iğrenç ırkımız, rastladığı ne varsa, insan, hayvan, bitki, maden, hepsini yok etmektedir. Balina soyu, gözü bağlı bir kovalamaca sonunda sönüp gidecektir. Kınakına ormanları birbiri ardınca yok olmaktadır. Baltalar ağaçları yere sermekte, kimseciler de, onların yerine ağaç dikmemektedir. İleride sıtma kaplarmış ortalığı,

kimin umurunda. Maden kömürü ocakları, vahşice bir savruklukla çarçur edilmektedir.

Birtakım insanlar çıkıverdiler ortaya ansızın, görünümleriyle dünyaya ilk çıkışımızı anımsatarak. Atalarımızın yaşıyagelen bu örneklerini, ilkel çağların bu değerli örneklerini, hiç değilse bilim adına, bir evlat özeni ile korumak gerekmekteydi. Kesip biçtik onları. Hıristiyan devletler arasında, onları yok etme savaşı aldı yürüdü...

Tarih önünde bu cinayetlerin hesabını vereceğiz. Çok geçmeden tarih; bu cinayetin hesabını soracaktır bizimkine çok üstün bir ahlak anlayışı ile. Hıristiyanlaştırma bahanesiyle silahsız insanları öldüren Hıristiyanlığa karşı, onları kesip biçen, hapislere atan bezirgânlığa karşı, bu can çekişmelere gözleri yaşarmadan bakan uluslara karşı ne denli kin beslense, ne denli lanetler yağdırılsa azdır.

Zavallılar kendilerini bize uyduramadılar. Suç onlarda mı? İnsanlık, çocukluk çağını yetkinlik çağından ayıran sayısız aşamaları belirsiz yollardan geçerek aşabilmiştir ancak. Bu iki aşama arasında binlerce yüzyıl geçmiştir. İnsanlar dünyasında, doğada olduğu gibi, hiçbir şey birden oluvermez, her şeyi yok eden ama, hiçbir zaman yaratmayan yıkımlar dışında.

Öyle birden olmuş gibi görünen devrimler, bir krizalitin kabuğunu parçalayıp kurtulmasından başka bir şey değildir. Krizalitler, bu kırılan kabuğun altında büyümüşlerdir yavaş yavaş. Her zaman özerk görünürler, bir dış gücün, yakıp yıkan, iyileştirmeyen hoyratça istilasından apayrı. Bir ırkın, bir ilkel toplu-

mun kendiliğinden oluveren evrimi ile hiçbir ilgisi yoktur. Evrim, aşama aşama gerçekleşir, bir bitkinin gelişmesi gibi hissedilir hiçbir bozukluk olmadan.

İşbölümü düzeni, tek tek insanların yalnızlığını, çok uzun süren bir dönem içinde bir sürü değişiklikle giderebilmiştir ancak. Bu yolda atılan her adım, beklenen, istenilen bir başarı gibi alkışlanmıştı ve değişiklik böylece yavaş yavaş olmuştu uzun bir kuşak seyri içinde, töreler, alışkanlıklar ve önyargılar arasında kırgınlıklar, çatışmalar olmadan.

Kesin bir ilerlemeydi bu kuşkusuz... Ama ne pahasına? Kişisel bağımsızlığın tümden bırakılması, dayanışma görünüşü altında karşılıklı kölelik, ortaklığın boğuntuya varan sıkı bağları pahasına. Artık hiç kimse tek başına kendi gereksinimlerini karşılamaz. Bireyin yaşamı benzerlerinin insafına kalmıştır. Günlük ekmeğini, yaşamın hemen nesi var, nesi yoksa, her şeyi onlardan beklemek zorundadır. Çünkü o, kendisini biricik zanaatine adayabilir ancak. Ürünün niteliği insanı köleleştiren bu koşula bağlıdır ve işbölümü, avadanlıkların gelişmesiyle arttığı ölçüde insan zanaatine daha bir sıkıca bağlanmaktadır.

Bugün işlerin ne duruma geldiğini biliyoruz. İnsanoğulları yaşamlarını iğne ucu ve topluiğne başı yapmakla geçiriyorlar.

Kuşkusuz böylesi bir durum, yurttaşlar arasında kaçınılmaz görevler yaratmaktadır. Her insan kendini basit bir uğraşa verdiği için, yarattığı ürünlerin neredeyse tümü kendisi için yararsızdır. Bu ürün, çok küçük miktarlarda bir sürü başka bireylerin işine ya-

rayacaktır. Demek, bu tüketicilerin tümü, kendileri için çalışan kimsenin gereksinimlerini karşılamak zorundadır.

Bu nedenle toplum, değiş tokuş ilişkisine dayanır olmuştur. Değiş tokuş koşullarını düzenleyen yasa, adalete sıkı sıkıya bağlı karşılıklı bir yardımlaşma yasası olmak zorundadır. Çünkü bu karşılıklı yardımlaşma, her birey ve herkes için bir ölüm kalım sorunu olmuştur bugün. Mala karşı mal ile sürdürülen bu değiş-tokuş, tüketimin çok az nesne ile sınırlı olduğu ilkel çağlar için yeterli idiyse de, gelişmiş sanayinin binlerce ürünü karşısında olanaksız duruma gelmekteydi.

Buna göre bir aracının varlığı kaçınılmaz oluyordu. Değerli madenlerin nitelikleri, bu konuda kamuoyunun dikkatini çekti. Çünkü, madeni paranın kökeni Bronz Çağı'na kadar gider. Hem bunun hiçbir ekonomik önemi yoktur, yalnız arkeolojiyi ilgilendirir. Bizi ilgilendiren şey şudur: Madeni paranın bu yolda gördüğü hizmetlerin pahalıya mal olduğunu deneyimler göstermiştir. Bu para, tefeciliği, kapitalist sömürüyü ve onun uğursuz ürünü olan işsizliği, yoksulluğu yaratmıştır. Yalnız Tanrı düşüncesi kötülüğün yengisini paylaşmaktadır onunla.

Başka türlü olabilir miydi bu? Madeni para ortaya çıktığı zaman, bu değiş tokuş aracını kullanmada iki davranış biçimi çıkıyordu insanların karşısına: Kardeşlik ve bencillik. Dürüstlük, insanları hızla tam bir ortaklaşmaya götürebilirdi. Vurgunculuk ruhu, insanoğlunun tarihinde izler bırakan bir seri bitmez tü-

kenmez büyük yıkımlara yol açtı. Bu iki yolda, bir patika bile yoktu. Çünkü, bireyci rejimin korunması ile namuslu ve eşit bir değiş tokuş, insan soyunu olduğu yere mıhlayabilir. Şimdi de aynı sonucu yaratabilir hâlâ.

Şöyle düşünebilir ve diyebiliriz ki, insanlar, büyük ölçüde yedek araç gereç gerektiren karmaşık üretim yolunda çabalarını birleştirme gereksinimini duyabilirlerdi. Avadanlıkların basitliği üreticiye, değiş tokuşla çalışmak ve yaşamak için yeterli olanı sağladığı sürece, aynı noktada durulabilirdi. Ne var ki, insan yaratılıştan yetkinleştirici bir varlıktır. Çok geçmeden, daha gelişmiş bir sanayinin gerekleri, özel çabaların işbirliğini gerçekleştirecek ve işçiler emeklerinin tam karşılığını elde ettikleri zaman, genel mutluluk hızla gelişecekti.

Bunun sonucu olarak da nüfus, erinç ve aydınlanma artacak, son olarak da zorbalıksız, baskısız tam bir birleşme, ortaklaşmaya varılacak hızla.

Kan emicilik, böylesi güzel bir düşü yok etti. Sermaye birikimi, ortaklaşmayla değil, halk yığını zararına, bir azınlık yararına kişisel istifçilikle oluştu.

Doğru konuşalım, bu kardeşlik düşü, eskiden de bir yanılsama, bir ütopya değil miydi? Karanlıklar ve yabanıllık çağları, dürüstlük ile ihanet arasında bir seçme yapmadan edebilir miydi? Bu çağlar, kaba güçten başka hak, başarıdan başka ahlak tanımıyordu. Kan emiciler, amansız bir sömürüye başladılar tüm varlıklarıyla. Tefecilik, evrensel bir yara olarak çıktı ortaya.

Tefeciliğin kökeni geçmişin karanlıklarına karışmaktadır. Bu vurgun biçimi, madeni para kullanılmadan önce gösteremedi kendini. Malın mal ile değiş tokuşu, işbölümü ile bile tefecilik içermez. O zamanlar yazı denilen şey yoktu. Olsaydı bu büyük yeniliğin anısını korumuş olurdu. Oysa bu konuda gelenek dilsizdi.

Tefecilik bir bela oldu. Ama gerekli değildi. Yoksa, çok hayasızca ama önlenemez bir yazgı olurdu. Ah, keşke değiş tokuş aracı, daha başlangıçta, yasal meyvelerini verseydi, amacından saptırılmasaydı!.. Evet, keşke şu olmasaydı, bu olmasaydı... demek bir aptallıktır her zaman için. Bugünü, geçmişe karşı sert bir eleştiri durumuna sokmak ya da geleceğin göreneği durumuna getirmekten daha az bir salaklık değildir.

Her çağın kendine özgü düzeni, yaşamı vardır, insanlığın genel yaşamına bağlı olarak. Çünkü çağın bilgeliğinin de, ahlaksızlığının da insan soyu üstünde yankısı olacaktır. Ne var ki, insanlık, her zaman bir hastalığı atlatabilir. Binlerce yıl hastanede kalmaktan kurtulabilir. Bireyse, ölüm tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Onun için, değiş tokuş aracının kötüye kullanılışı üzerine üzülüp hayıflanmak gereksiz ve gülünçtür ne yazık ki! Açıkça söylemek gerekir mi? Bu, bir üstünlüğün sakıncası, Hıristiyanların deyimiyle günahın ödenmesiydi. İnsan öldürme yerine dolandırıcılığı koymaktı... Bir ilerlemeydi bu. İmparator-Para hazretlerinin soyu sopu doğmuştu artık. Bu hanedan, uzun

süre dünyayı soyup soğana çevirecekti. İnsanlığın hemen tüm yaşamından geçti, ayakta, yıkılmaz, değişmez olarak, krallıklardan, cumhuriyetlerden hatta ırklardan sonra da yaşayarak.

Bugün, ilk kez kurbanlarının başkaldırmasıyla karşılaşıyor. Bu eski, bu güçlü egemenin (para hazretlerinin) düşmanlarından çok uşakları var. Buhurdancılar (dalkavuklar) buhurdanlıklar ve müziklerle yardıma koşuyorlar yığın yığın, ilahiler okuyup, "bereket kaynağı altın daha yaşasın" bağırtılarıyla. Sık dokuyup sık eleyen bir inceleme, bu ilahileri çürütecek, bu yalancı yaldızları silerek onu çırılçıplak bir yankesici gibi cascavlak ortaya koyacaktır.

1869-1870

***

Maddeyi elle işleyip biçimlendirme yolunda, çoğu hayvanlar, insanlardan üstün değilseler bile, onlarla boy ölçüşebilmektedirler. Bazı kuş yuvaları, taklit edilemeyecek kadar güzel eserlerdir. Arı ile örümcekten daha şaşırtıcı hangi işçi vardır? Arı, altıgen petek hücrelerini, aşamayacağımız bir kesinlik ve matematik bir belginlikle üst üste koyar. Örümcek, ağını çeşitli yerlere germe, iplerini birbirine ekleme işinde kılı kırk yaran hesaplarıyla, meydan okur matematikçinin bilgisine de, örme dokuma sanatına da.

Hayır! İnsanı insan yapan, el becerisi değil, beyindir. Beyinse, bilgiyle beslenir, bilgiyle yaşar ancak. Düşüncenin bu ana kaynağına yapılan her saldırı, düşünen insana saldırıdır, yani toplumsal bir suçtur.

Mide açlığa dayanamaz. Oysa, beyin kolayca alışır açlığa. Beyin ne denli güçsüz düşerse, o denli açlık duymaz olur. Aşırı besinsizlik, onda, besinlere karşı doymazlık yerine, bir tiksinti, bir isteksizlik yaratır. Beyin, başına gelen kötülüğü duymaz, hoşlanır bile ondan ve kendini bırakıverir bu uyuşukluğun bitkinliğine. Midenin açlığı bedenin ölmesine yol açar; beynin açlığıysa, düşüncenin ölümüne. Artık ortada, salt hayvanca bir yaşantıyı sürdürmekten hoşlanan akılsız yaratıklar kalır kala kala. İşte, zorbalık, düşünce yeteneklerini böylesine ustalıkla körleterek bir ulusun ruhca ortadan kalkmasını sağlayabilir ve onu, bir bakıma, insanlık dışı edebilir. Bir ulus, acısını çektiği kölelikleri, işkenceleri, yoksullukları, açlıkları, her çeşit hoyratlıkları, yıkımları, acıları unutarak, kendisini ezenleri bağışlayabilir.

Böylesine bir cinayeti bağışlamak diye bir şey olamaz.

İpsiz sapsız şeyleri, hayal ürünü tasarıları, söz ve biçim kavgalarını bir yana bırakalım. Halkın kurtuluşunu sağlayacak olan şey öğrenimdir. Bütün dünya, "Işık, ışık!" diye haykırıyor. Düşman, ışık istemez. Bizleri Ortaçağ'a itmek için umutsuz çabalar içinde tüketmektedir kendini.

Montalembert'in 1850 Yasama Meclisi'nde söylediği şu sözleri kim anımsamaz: "İki ordu var, karşı karşıya: İyilik ordusu, kötülük ordusu. Kötülük ordusu: 40 bin papaz; iyilik ordusu: 40 binöğretmen."

Bugün iki ordu bir tek beden halinde. Montalembert'in çağrısı yankısını bulmuştur. *Moniteur* gazetesi-

ni açın, hükümet darbesinden sonra, hükümet programının kelimesi kelimesine uygulandığını görürsünüz: Her yerde, kolejlerin yerini cizvit yuvaları almış. Öğretmenler av hayvanları gibi kovalanmakta. Yoksulun okumasına karşı aforozlar. İlköğretim, din bilgisine indirgenmiş. Liselerde felsefe kaldırılmış, etüdler ikiye ayrılmış, daha doğrusu ortadan kaldırılmış. Genç kuşaklar papazların eline bırakılmış. Her yerde aydınlanmaya karşı ölesiye savaş. Her yerde, tehlikeye düşen o yüce gücünün imdadına papazları, karanlıkları çağıran sermaye gücü.

Bu uğursuz günlerde, kim tutabilirdi gözyaşlarını, insan düşüncesine karşı gemi azıya alan büyük ahlaksızlar karşısında? Böylesine bir kudurmuşluk içinde işlenilen cinayetleri kim fark edemez ki? Fransa'yı uzaklara, çok uzaklara, en uzak okyanusların bağrına alıp götürmek yetisi verilseydi onlara, kim bilir nasıl bir çılgınlıkla yok ederlerdi, insan kafasının bütün anıtlarını, kalıba dökülen harfleri, matbaa adına varıncaya kadar her şeyi!

Onlar hesabına acınacak şey şu: Eğer yurttaşları alıp bir başka yere götürseler, toprak olduğu yerde kalır, ama uygar dünyada, gerçek gücü yaratan akıl olduğuna göre, bizim üstünlük kazanan baylarımız, çok geçmeden kendi üstünlüklerinin kurbanı olurlardı. Bir yerde durmak ve beyinin görevlerini bütün bütün yok etmemek gerekiyordu, yoksa işin ucunda ölüm vardı. Ama daha şimdiden neler neler yok edilmedi ki! Her zaman egemen olan Silah-Para-Kilise üçlüsü, zor kullanarak ve insanları alıklaştırarak ayakta

durabilir ancak. Bu üçlünün zavallı kölesi olan oy hakkı, yakası jandarmayla papazın elinde, sürüklene sürüklene oy sandığına gitmektedir sermayenin eşliğinde.

Neden şaşılır buna? Bilgisiz insan, pek de insan sayılmaz. Dizginle, mahmuzla, istenen yöne sürülebilir, tıpkı bir at gibi. Onu çalışmaya ve boyun eğmeye alıştırmaktır efendinin derdi başı. Tutuculuğun kurduğu düşleri şöyle iyiden iyiye öğrenmek isterseniz, hükümet darbesinden sonra, söylediklerini ve yaptıklarını inceleyin bir. Halkı ayaklarının altında tutarken, yüzünden maskesini atmış, ölçülü davranmakla yükümlü saymamıştı kendini. Gerçek öğretmenlerin yetiştiği öğretmen okullarını kaldırmıştı hemen ortadan. Şu "gençliği ateşe salan, zehirleyen yuvalara" karşı yöneltilen o ağıza alınmayacak sözleri okumak gerek. Resmî söylevler, gazeteler, vaazlar, adeta birbirleriyle yarışırcasına, çocuklara din dersleri verilmesini, bir meslek öğretilmesini istiyor; bunun dışında her türlü öğrenimin sürekli bir başkaldırma kaynağı, kamusal bir yıkım olduğunu ileri sürüyorlardı. Her yerde, halk yığınlarının kıskançlığını kamçılıyor, onları toplumun üstüne saldırtıyor diye, öğrenime lanetler savruluyor. Her türlü toplumsal düzen düşmanı, kargaşalık tohumu sayılan *déclassés*lere[24] karşı fırtınalar estiriliyor.

Bugün, Halk Kurultaylarına varıncaya kadar her yerde, déclassément'a karşı girişilen saldırıların, parasız ve yatılı öğrenime karşı açılan savaşın tazelendiğini görünce, insan, o sahte sosyalist görünüş altında, din adamlarıyla derebeylerinin çevirmekte oldukları

dolapları seziyor kolayca. *Meslek Okulları* tasarısının altı eşelenince, 1852'lerin o zehirli saplantısı, işçiyi bir meslek içinde hapsetme ve bu yoldan *kast* sistemine dönme saplantısı çıkıverir ortaya...

***

Kafa işçisi, çoğu kez, en ufak bir kol (madde) işçisinden daha yoksuldur. Çevrelerinden kopmuş insanlar (*déclassés*), düşüncenin paryaları değil de nedirler? Yoksul oldukları için aşağılanırlar. Ama, ellerine para geçti mi, artık paryalıktan çıkar, birinci sıraya yükselirler.

Toplum düzenimizde, bireyleri sınırlayan şeyin, değer (yetenek) değil, sadece servet olduğunu bundan daha iyi ne ispatlayabilir?

Nice nice bilgin, yoksul yaşamış, yoksul ölmüştür, gördükleri hizmetler bilinmeden. Kafaları bilgiyle yüklüydü. Ama, insanı zengin kılan şeyden, yani beceriklilikten yoksundular. Beceriklilik, şu kan emici hortlağın vantuzu, bizim yıkıcı toplumumuzun en yüce efendisidir. Doğanın böyle bir vantuzla donatmadığı yaratıkların vay haline! Onların kaderi, yücebilime, yani sömürü bilimine yem olmaktır.

Binlerce seçkin insan, yoksulluğun bağrında mum gibi erimektedir. Sermayenin baş belası, karakancalosudur onlar.

Sermaye, kime kin besleyeceğini bilir, yanılmaz bu konuda. İlerlemenin görünmez silahları olan şu déclassé'ler (toplumdan kopmuş öğretmenler), alttan alta halk yığınlarını kabartan ve onları ruh çöküntüsü

içinde çürümekten alıkoyan gizli tohumlardır.

Yarın, devrimin yedek gücü olacaktır onlar.

***

Belitimizi unutmayalım: Eğitim ve ortaklaşa toplum yan yana yürürler, birbirlerini bir adım bile geçmezler. Herkesin gürültü patırtıyla çağırdığı bir Siyamlı ikiz kardeşe sahip olmak az şey değil. Biri olmazsa, öbürü gelmeyecek.

Bu ortak çağırışların altında yatan bir istek var: Tanımlama isteği. Burası doğru. Oysa, daha önce gördük, tanım tek değil, çifttir: Kara ve ak. Aldanmayalım. Parçalar (mallar) karşımızda. Hükümet ile tutucular, Katolik papazlarının vereceği eğitimden başkasını istemiyorlar... Bunun anlamı şu: Koyu karanlık. Bu sonuca doğru itiyorlar taşkınlıkla. Sezar, Shylock ve Loyola, geceyi ele geçirmeye gidiyorlar, dirsek dirseğe. Varamayacaklar, ama bizim de ışığa varmamızı engelliyorlar.

Birbirleriyle kapışan iki güç, karşılıklı olarak başarısızlığa uğruyor. Kimse ne ilerliyor, ne geriliyor. Olduğu yerde duruyor her şey, kımıltısız. Bu durumda, bir başarıdır bu, bizim için. Gece karanlığının buyruğunda 50 bin Katolik papazı, 50 bin tarikatçı papaz ve aşağı yukarı 40 bin ilkokul öğretmeni var... Bunların hemen hepsi kiliseye boyun eğmektedir. Üniversite, tam bir ihanet içindedir.

Basına bile güvenemiyor insan. Muhalefet basını kentlerin duvarlarını aşamıyor hiç. Köyler gerici gazetelerin elinde. Onların yazılı propagandalarını, papaz-

ların, bilgiyi dokuncalı sayanların, büyük mülk sahiplerinin sözlü propagandaları destekliyor. Her şey bize karşı, hiçbir şey bizden yana değil.

Öyleyse, ne kalıyor bize? İlerlemenin havada dolaşan soluğu, demiryollarındaki teke tek iletişimler, özellikle de düşmanlarımızın görünümü, en iyi savunma yolumuz. Büyümekte olan şey, belki öfkedir, o geçici güç. Bugünün öfkesi, yarının korkusu olmakta çoğu kez. Eğitimden başka hiçbir sağlam temel yok. Ama, düşmanca karşılıklı çabalar, kötürümleştiriyor onu. Bizler yerimizde sayıyoruz.

Ama, bir devrim ertesinde beklenmedik bir değişiklik olacaktır. Ama bu değişiklik birden olacak değil. Çünkü insanlar ve nesneler, bir gün öncekinin aynıdırlar. Yalnız umutla korku saf değiştirdiler. Zincirler düştü, ulus özgürdür ve uçsuz bucaksız bir ufuk açılmaktadır önünde.

Ne yapmalı öyleyse? 1848'de olduğu gibi, aynı arabaya başka atlar mı koşmalı ve aynı tekerlek izlerini mi sürmeli rahat rahat? Bu izlerin nereye götürdüğünü biliyoruz. Eğer, tam tersine, sağduyu sonunda üstün gelirse, o zaman, işte size yan yana, birbirine koşut iki yol. Biri, aşama aşama, evrensel ve eksiksiz eğitime götürür; öbürü aynı tempodaki aşamalarla ortaklığa.

Başlangıçta, her iki yola da aynı önlem gerek: Engellerin yıkılması. Bu engellerin ne olduğunu çok iyi biliyoruz. Şu kara (kirli) ordu, yanıbaşında da sermayenin komplosu. Kara ordu, sınırların ötesine atılır, basit bir iş. Sermaye ise, o kadar uysal değil.

Onun değişmez yöntemini biliyoruz: Ya kaçar ya da saklanır. Ondan sonra da, kapitalizm pencereye oturur ve halkın nehirde çırpınışını seyreder rahat rahat. 1848'in hikâyesi budur. O günlerde halk inledi, ağladı, sövdü, saydı, iş işten geçtikten sonra öfkelendiği için de yenildi ve zincirlerini yeniden takındı. Tekrar başlamayalım buna.

Paraların ortadan kaybolmasını önlemek, olacak şey değildir. Bunu düşünmemeli hiç. Ama, taşınır, hatta taşınmaz mallarsa, ne saklanabilir, ne de çıkarılabilir. Bu da yeter bize. En önemliyi kurtarmaya bakıyor herkes.

***

Peki, nereden geliyor cahillik? "Eğitim yokluğundan" diyecek M. de La Palisse.[25] Ben de şunu ekleyeceğim: "Cahillik özellikle kiliseye bağlı öğrenimden geliyor, amacı ve sonucu kafa aydınlığını söndürmek ve boş inanlarla alıklaştırma olan öğrenimden. Yurdun en gürbüz 600 bin gencini, umutsuzluğa sürükleyen bir aylaklık içinde tutmak amacıyla her yıl 500 milyon çarçur edilmese, devlet bu parayı millî eğitime ayırsa, ciddi, akla ve bilime dayanan bir öğrenim düzenlese, 10 yıldan az bir zamanda Fransa baştan başa yenilenmiş, değişmiş olurdu. Bütün emekçiler, uyuşuk birer araç olmaktan çıkıp, aydınlanmış yurttaşlar olarak akıllarını ve kol güçlerini kendiliğinden birleştirirler, emeğin de adaletle örgütlenme sorunu çözülmüş olurdu."

DİPNOTLAR:

1. *Onbeşler Davası*, Paris 1832.

Halkın Dostları Derneği'nin, Raspail, Gervais, Trèlat, Blanqui, Thouret, Hubert, Delauney vb.'dan oluşan yöneticilerinin yargılanması için bulunan bahane, *Halk'a* adlı yapıtta Louis-Philippe yönetimine karşı Cumhuriyetçi görüşlerle dolu saldırı yazıları oldu.

2. Paul-Louis Courier (1772-1825): Yazar ve yergici. Hiçbir politik partiye bağlanmaksızın, iğneli ve sert bir dille, soylularla din adamlarının yobazlığına karşı savaştı. Yergileriyle, 1830 Devrimi'nin hazırlanmasında büyük bir rol oynadı. En tanınmış eserleri şunlardır: *İki Meclise Dilekçie*(1816), *Chavonnière Bağcısı Paul-Louis'inin Basit Söylevi* (1821), *Yergiler Yergisi* (1824).

3. Roma'nın çöküş günlerinde, forumlarda, buğday ve sirklere bedava girmekten başka bir şey istemeyen Roma halkına (*Satires*, X, s.81) söylediği acı söz.

4. Burada Charles'ın yandaşları, yani yasallıkçılar (legitimiste) söz konusudur. Blanqui, Don Carlos yandaşı İspanyol yasallıkçılarına benzerliği dolayısıyla, bunlara Carlist (Karlist) diyor.

5. Burada söz konusu olan, dokumacıların 21 Kasım 1831'de başlattıkları, 3 Aralık'ta orduca bastırılan ayaklanmalarıdır.

6. Napolyon'un düşüşünden sonra XVIII. Louis bir Charte ya da Anayasa çıkarmak zorunda kaldı (4 Haziran 1814). Charte, Fransa'yı meşrutiyetçi monarşi durumuna sokuyordu: Kralın iktidarı, soylular ve mebuslar meclisleriyle sınırlanıyordu. Bu iki meclis, toprak sa-

hipleri ile yüksek burjuvaziyi temsil ediyordu. Yüksek bir vergi (cens), seçme hakkını 100 bin, seçilme hakkını da 15 ya da 16 bin kişiyle sınırlıyordu.

7. Yüz-Gün'den sonra Fransa'daki beyaz terör diye anılan eylemlerdir burada söz konusu olan.

8. Meclisteki 221 kişilik muhalefet mebusları. Charles'ın 2 Mart 1830'daki söylevine karşı bu mebuslar, "halkın isteklerini" dikkate almayan hükümetin davranışlarını protesto eden ortak bir dilekçe kaleme almışlardı.

9. Politik suçluları yargılamak için 1815'te kurulan olağanüstü mahkemeler.

10. Yaşça büyük Bourbonların tahta geçmesini isteyenlerin savı.

11. Burada Lyonlu dokumacıların 1834'teki ayaklanması söz konusudur.

12. Romalı tribunlar. Tiberius (M.Ö. 160-133) ve Gaius (M.Ö. 154-121), bir ayaklanmada öldürüldüler. Toprak yasalarıyla, düşmandan elde edilen topraklar üzerinde aristokrasinin açgözlülüğünü dizginlemek istemişlerdi.

13. Burada *Saint-Simon'un Parabolleri* anımsatılıyor.

14. İsraillilerin bir tarikat felsefesine bağlı. Sert ve temiz bir öğreti. Tıpkı ilk Hıristiyanların öğretisi gibi.

15. Blanqui burada Temmuz günlerini anımsatıyor.

16. Bu söylev, Prado kulübünde, geçici hükümete karşı ayaklanmaya hazır 500 yurttaş önünde verilmiştir. Bu toplantıda kulüp, Cumhuriyetçi Merkez Derneği

adını almıştır.

17. Blanqui'nin girişimi üzerine Cumhuriyetçi Merkez Derneği, geçici hükümetçe 9 Nisan'da yapılması kararlaştırılan seçimlerin ertelenmesi için bir kampanya başlatmıştı. Babeuf'ün kaleme aldığı ilk dilekçe, dernekçe 6 Mart'ta onaylanmış ve hükümete 7 Mart'ta iletilmişti. Bundan hiçbir sonuç alınamamıştı. 14 Mart'ta, dernek, seçimlerin ertelenmesi için ikinci bir dilekçe sunuyor.

18. Onbeş Paris kulübü, Paris'ten asker birliklerinin çekilmesi ve seçimlerin ertelenmesini tartışmak amacıyla, Blanqui'nin de katıldığı bir komisyon kurmuştu. Hükümet, komisyonu huzuruna kabul etmeyince, Komisyon 17 Mart'ta bir dilekçe gönderiyor. Bu dilekçede iki tasarı yer almaktaydı: Biri Cabet'nin, biri de Blanqui'nin. Cabet, muhafız alayı seçiminin 15 Nisan'a, Kurucu Meclis seçiminin de 31 Mayıs'a ertelenmesini istiyordu. Blanqui ise, seçimleri daha sonraki bir tarihe bırakıyordu. Meclis, Cabet'nin tasarısını kabul ediyor.

19. 1848 Devrimi'nin yıldönümü dolayısıyla düzenlenen 25 Şubat 1851 şöleni için Blanqui'nin Londra'da Belle-île'e istek üzerine yolladığı söylev. Engels bu söylevin hikâyesini şöyle dile getirmektedir: "Kendine Blanquici süsü veren Barthélemy, Blanqui'den şölen için bir söylev ister. Karşılık olarak, Blanqui'den geçici hükümete, Louis-Blanc ve takımına karşı nefis bir saldırı söylevi alır. Şaşkına dönen Barthélemy belgeyi bir yana koyar ve yayınlanmamasına karar verir. Biz söylevi Almanca'ya çevirdik, Almanya'da ve İngiltere'de çoğaltarak dağıttık."

20. 1848 Devrimi başlarında geçici hükümet üyeleri.

21. Bu uzun politik mektup, Barbès'in eski çömezlerinden, Devrim Kulübü'nün tek şubesi olan V. Cumhuriyet'in eski kurucusuna ve başkanına yazılmıştır. Haziran savaşımlarına katılan Mailard, Afrika'ya sürülmüş, oradan kaçıp Barcelona'ya sığınmış ve oradan Barbès'e bir mektup yazmıştı. Maillard, içten bir Cumhuriyetçiydi. Ama düşünceleri açık ve kesin değildi.

22. Ledru-Rollin: Küçük burjuva ve demokrat olan bu adam, birçok kez komünizme saldırmıştır. Ama, sosyalistçe laf ebeliği altında, burjuva niteliği taşıyan politikasını saklayamamıştır.

23. François-Pierre-Guillaume Guizot (1787-1874): Politika adamı ve tarihçi. Restorasyon döneminde ılımlı liberal. 1816-1820 arasında Meşrutiyetçi Krallık Partisi'nin önderlerinden biri. 1830'da İçişleri Bakanı olan Guizot, aşırı tutucu olarak görünüyor. 1840'larda Dışişleri Bakanı iken, aşırı derece gerici bir tutum içine giriyor. Guizot'nun, Fransız tarih yazıcılığında önemli bir yeri vardır.

24. Çevresinden kopmuş. Burada, aydın öğretmen söz konusu.

25. La Palice ya da La Palisse (Jacques De Chabannes, seigneur de), Fransız yüzbaşısı (1470-1525). Pavie Savaşı'nda ölür. Askerleri onun için bir ağıt yazarlar. Bu ağıt şarkıda şu dizeler vardır: *Bay Palice öldü / Ölümünden bir çeyrek saat önce / O hâlâ hayattaydı.* Bu, son dakikasına kadar savaştı anlamına geliyordu. Ama, zamanla bu dizenin anlamı değişti ve bu dizelerin sa-

dece naifliği kaldı kala kala. Buradan da *Palice gerçeği* deyimi çıktı ortaya, apaçık olan bir gerçeği anlatan. Bizde bunun karşılığı 'malûmu ilâm'dır. Bilinen şeyleri tekrar anlamında.

"Siyasal eylemlerinde, Blanqui, özünde, iyi örgütlenmiş bir küçük azınlığın doğru bir anda bir devrimci ayaklanmayı başlatma girişiminde bulunması halinde, bunun birkaç başarı elde etmesiyle, halk yığınlarını peşinden sürükleyeceğine ve böylece muzaffer bir devrimi başarabileceğine inanan bir 'eylem adamı' idi"

Engels

Blanqui, 18 Mart 1871'in öngününde Thiers'in emriyle tutuklanmamış olsaydı, Paris Komününün kaderini etkileyebilir miydi?
Komün yöneticileri, Versailles hükümetine,
bir tek Blanqui'ye karşılık, ellerindeki tüm
rehineleri vermeyi defalarca önermişlerdi!

"Thiers, bu önerileri dikkatalılıkla geri çevirdi. O, Blanqui ile, Komüne bir baş vereceğini... biliyordu."

Marx

"Sözgötürmez devrimci ve sosyalizmin ateşli yandaşı" (*Lenin*) bir "eylem adamı"nın, Türkiyeli okura ilk kez kitap olarak ulaşan düşünceleri...

KELEBEK